સરસ્વતીચંદ્રનું મનોરાજ્ય
અને
કલ્યાણગ્રામ

હસ્તપ્રત

ગોવર્ધનરામ માધવરામ ત્રિપાઠી

સરસ્વતીચંદ્ર

ભાગ : ૪

પૃષ્ઠ સંખ્યા : ૭૨૭ થી ૯૦૦

ગોવર્ધન સ્મૃતિ મંદિર : નડીયાદ
સૌજન્ય : ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી ફાઉન્ડેશન : મુંબઇ

1.

৪৩২(১) [illegible]

সাধারণ ধর্ম

[illegible]

[illegible]

"Then the World-honoured spake: "Scatter not rice,
But offer loving thoughts and acts to all:
To parents as the East, where rises light;
To teachers as the South, whence rich gifts come;
To wife & children as West, where gleam
Colours of love and calm, and all days end;
To friends and kinsmen and all men as North;
To humblest living things beneath, to Saints
And Angels and the blessed Dead above:
So that all evil be shut off, and so
The six main quarters will be safely kept."

Arnold's Light of Asia

* The 'freedom' and 'modernity', the 'progress' and 'truth' of these fellows are not ours. We have nothing in common with them. They wish for self-indulgence; we wish for work. They wish to drown consciousness in the unconscious; we wish to strengthen and enrich consciousness. They wish for evasive ideation and bubble; we wish for attention, observation, [illegible] The true criterion by which [illegible]

[illegible]

whoever worships his 'I' is an enemy to society.
Society has for its first premise, neighbourly love
and capacity for self-sacrifice; and progress is
the effect of an ever more rigorous subjugation
of the beast in man, of an ever tenser self-re-
straint, an ever keener sense of duty and
responsibility. The emancipation for which
we are striving is of the judgment, not of the
appetites. In the profoundly penetrating
words of Scripture (Matt. V. 17), 'Think not
that I am come to destroy the law, or the pro-
phets; I am not come to destroy, but to fulfil'.

Max Nordau's Degeneration

[illegible]

[illegible]

Serene will be our days and bright,
And happy will our nature be,
When love is an unerring light,
And joy its own security.
Wordsworth's Ode to Duty.

[illegible] life! Thy lips enkindle
With their love the breath between them
And thy smiles before they dwindle
Make the cold air fire; then screen them
In those looks where whoso gazes
Faints entangled in their mazes.
Shelley's Prometheus Unbound

વિદ્યુત૦ — ભૂતકાળસુંદરા, જો [illegible] નિશ્ચિત રહો તો ભવિષ્યની
સદ્દહાગ્યનું એવું [illegible] તમારા જીવન ઉપર રહેશે છે.

દેવ૦ — તેમની સ્ફુરણા હું પળે પળે અનુભવું છું.

વિદ્યુત૦ — ભૂતકાળસુંદરા, [illegible] સુનીતિ પરંતુ [illegible]
તમે તમારા કુળનાયકની [illegible] ભાવનાને પાળજો.

દેવ૦ — સંસારે ભોગવેલી કુળપરંપરા [illegible]
પડે ઉપાડી છે અને તેમાં પોતાના જીવનને નાખ્યું છે.

વિદ્યુત૦ — સ્વાર્થીજીવનનો ત્યાગ પણ છે પણ કુળપરંપરાના
તેના સંસ્કારે અનુસરી રહી છે.

દેવ૦ — સંસારના કુળધર્મને અનુસરીને [illegible]
પોતાના ધર્મ [illegible] શક્તિ આપવી એ [illegible]
ઈશ્વર-પ્રાર્થનાની ઇચ્છાની વાત છે.

[illegible]

વિદ્યુત (સ્વગત) [illegible]
ભૂતકાળસુંદરા, તમારા [illegible]
[illegible] છે કે [illegible] હું [illegible]
[illegible] હું. તમારે માટે [illegible] હું [illegible]
[illegible] કે [illegible] હું [illegible] હું [illegible]
[illegible] અને તેમની [illegible] તમારે વિદ્યુત [illegible]
[illegible]

દેવ૦ — આપની આજ્ઞા કે ઇચ્છાને અનુકૂળ [illegible]
[illegible] તેમાં સંન્યાસીઓ [illegible]
[illegible] હું [illegible] છું [illegible]
માટે વિદ્યુત [illegible] આપની ઇચ્છાને અનુસરવાનું છે.

વિદ્યુત૦ — સંન્યાસીઓની ઇચ્છાઓ [illegible]
[illegible] છે કે એવી આપની [illegible]

પોતાની રચના તરફ નિહાળેલા કરીને રહ્યા. મહાત્માઓ ભેગા કરવાના છે.

કેટલા— ~~[illegible]~~ તેમાં પણ આવા ગણનામાંથી લીધા.

વિભૂતિ— એ સૂત્ર સંસારમાં એની અવતારને માટે ~~[illegible]~~ અમુક મર્યાદામાં ફેલાયેલું છે. પણ આ પ્રકૃતિ તો "ઈશ્વરનાં" સૌથી અવતાર ફેલાવનારી ઘૂંટીઓનું જ રૂપ છે. આ પ્રકૃતિના ગુણના વિક- સાંખ્યમાં ~~[illegible]~~ [illegible] ઉદ્દેશ્યને માટે જ [illegible] ~~[illegible]~~ એને આકાશે એ ઉપદેશ દેવું નહિ પણ [illegible] કરે તે પરમાત્મા [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] તે પોતાની શક્તિ ~~[illegible]~~ [illegible] એમ કરવાની જોઈ પાને તે મારફતે જ આવેલા [illegible] માટે મારી રચનામાં ફરતા આવી રહ્યા. ~~[illegible]~~ [illegible] વિભૂતિઓનું માહાત્મ્ય [illegible] કરી અને તેમાંથી ગમે તે વિભૂતિ પ્રકટ કરે છે, ગમે તે વિભૂતિ ધારે છે, ગમે તે વિભૂતિ પૂજા કરે છે, ગમે તે ~~[illegible]~~ લોકકલ્યાણ માટે વિભૂતિ ધારણ કરે છે, અને ગમે તે [illegible] કરે છે પશુઓના આગળ વિભૂતિ માહાત્મ્ય પ્રકટ કરે છે. કોઈ મહાત્માઓને તો ગુણોમાંથી પ્રકટ થાય છે. કોઈ મહાત્માઓ તો અવતારોમાં સર્વ પ્રકટ કરે છે. કોઈ આખા કલ્પોમાં સર્વ પ્રકટ કરે છે, તેમાં કોઈ [illegible] તો ~~[illegible]~~ [illegible] પ્રકૃતિ ધરે છે તેના આગળ [illegible] નામથી કૃષ્ણ કહેવાય જ પ્રકટ થાય છે.

કારણ કે તેમાં ~~[illegible]~~ છતું મનુષ્યજાતિના

~~[illegible]~~ નિવારણથી સિવિલાઈઝેશન ભિન્ન છતું છે અને આવાં

પરમકૃપાળુતા કરવા માગે છે. એ રીતે બેઠું

આપણે ભાવ રાખીને નિવારણ આપ્યું છે. ~~[illegible]~~ તે

નિવારણું દૂર કરવાના ~~[illegible]~~ અધિકારમાં કે જ્યાં

કાંઈ વિધુ ઉપાય તો તેને દૂર કરવાને માટે ભારી

સીધાઈથી આવશ્યક ગણે ~~[illegible]~~ કંઈ અનુભવ સિદ્ધાંતના

આશ્રય કરાવવા પ્રકારની કરશે. આ કામ ~~[illegible]~~

માટે હું તમને સિવિલાઈઝેશન બેઠેલ નિવારણ

આપવા ચાહું છું

વાચક — ~~[illegible]~~ આપની કૃપા વિશે વિશેષ

એમ ભારી શક્તિ ~~[illegible]~~ નહીં કે જેના કારણે

મને અધિકારે અધિકારી ગણું છું.

અધિપતિ — એ તો જુદી જાતના અધિકારનો

આપણી સભ્યતા ઉઠાવવા ખાતર નથી. એમાં આપણો

અધિકારને આપ વિરોધ ગણો તો ~~[illegible]~~

તેને પોતાને મળતા અધિકારને બદલે ~~[illegible]~~

મને અધિકારની સહનશક્તિ હશે.

વાચક — એમ તો અનુભવને આવા જ

વાત ભાવોમાંથી દૂર રાખો! પણ આવા મારાં

ભેદ ભાવનું સમાધાન જુદાજુદા પાસેથી લેવાનું

કારણ છે મળવાના ~~[illegible]~~ અવકાશમાં તેનો લેવાનો

કરશો પડે

અધિપતિ — તે પુસ્તકનો તમને આધિકાર

અને અધિકારીઓના ગજા જેટલું આપીને [illegible]
નિર્બળ(નો) [illegible] અને અનધિકારીને
[illegible] [illegible] પણ [illegible] આપેલ છે.

પ્ર૦ — ત્યારે [illegible] કે [illegible]?

ઉ૦ [illegible] અધિકારી [illegible] અધિકારી [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible], [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

"[illegible]

"[illegible] ... ?"

[illegible]

[illegible]

1. [illegible]

પણ એ પ્રસંગે પાસે ~~[illegible]~~ ફરતો. પછી ફુરસદની ~~[illegible]~~
ક્ષણે પણ કુરુક્ષેત્રની નજીક એની ચારેબાજુ [illegible]
રોકીને [illegible] ત્યાં [illegible] પાથરી રહી હતી. ~~[illegible]~~
[illegible] અનુરાગની પાછળ [illegible] પોતાના [illegible]
પગલાં ~~[illegible]~~ દેખી કે એમ [illegible] હસ્તિનાપુરના [illegible]
કુરુક્ષેત્રની હૃદયે એ હસ્તિનાપુરની [illegible] લઈ [illegible]
હતી. ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
ઉતરી રહી હતી.

"સુભદ્રા, આજના યુદ્ધ તો [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~
"[illegible], પણ ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible]. હું [illegible] તો [illegible]
"[illegible] પણ [illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible]
~~[illegible]~~ [illegible]!"

વિદુરજી: ~~[illegible]~~ "જી મહારાજ, [illegible]
"[illegible]
[illegible]."

~~[illegible]~~
[illegible]

"[illegible] મોટાં [illegible] [illegible] છે, [illegible]

"એ [illegible] વિચાર [illegible]

"વિરોધ [illegible] [illegible] છે તે

"[illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] સિદ્ધાન્તવાદમાં [illegible] પડવું પડતું નથી.

"બૌદ્ધો [illegible] [illegible]

"[illegible] સંસારમાં [illegible] [illegible]

"[illegible] રહ્યા [illegible]." [illegible]

આ વિચાર [illegible] દેવા અને [illegible] સિદ્ધાંતોના

[illegible] [illegible] દીધા.

[illegible] — "[illegible], સંસારને માટે [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible]

"માટે [illegible] ધર્મ સંસાર [illegible]

"[illegible] [illegible]

"[illegible] પછી તેનું [illegible] પણ [illegible]

"[illegible] [illegible] માટે ન કરી છે. પણ [illegible] સંસાર [illegible]

"[illegible] છે તે [illegible]

"[illegible] છે. [illegible] [illegible] છે [illegible]

"સંસારનો ત્યાગ કર્યા પછી [illegible]

"સિદ્ધિને માટે [illegible] કરે છે. [illegible]

"[illegible] સિદ્ધ ન હોય તેને તો [illegible] પણ [illegible] નથી.

[illegible] તેનું [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

" [illegible] नैव शान्तेऽज्ञानवस्तुनि ॥

" विक्षेपो नास्ति यस्मान्मे न समाधिस्ततो मम

" विक्षेपो वा समाधिर्वा मनसः स्याद्विकारिणः ॥

" नित्यानुभवरूपस्य को मेऽत्रानुभवः पृथक्

" कृतं कृत्यं प्रापणीयं प्राप्तमित्येव निश्चयः ॥

" જ્ઞાનીને કશાનું બંધન નથી તે પોતાને માટે નથી;

" પણ બીજાના કલ્યાણને માટે તેની પ્રવૃત્તિ થઈ

" શકે છે.

" व्यवहारो लौकिको वा शास्त्रीयो वान्यथापि वा

" ममाकर्तुरलेपस्य यथारब्धं प्रवर्तताम् ॥

" अथवा कृतकृत्योऽपि लोकानुग्रहकाम्यया

" शास्त्रीयेणैव मार्गेण वर्तेऽहं का मम क्षतिः ॥

" બીજાનું કલ્યાણ કરવાનું તેને કારણ છે? [illegible]

" [illegible] એ તો [illegible]

" ~~[illegible]~~

" ~~[illegible]~~

" ~~[illegible]~~

" ~~[illegible]~~

" [illegible] નથી. ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

" ~~[illegible]~~ [illegible]

१३ " प्रियेषु स्वेषु सुकृतमप्रियेषु च दुष्कृतम्

p. 284 " विसृज्य ध्यानयोगेन ब्रह्माप्येति सनातनम् ॥

[illegible]

" ઇન્દ્રિયોમાં ત્રિક-સાત્વિક ટીકે તેમાં [illegible]
" ટી. પણ સાધુજનને તો સાત્વિક કંઈ નથી. [illegible]
" નો સ્તુતિ કરતા છે કે
श्री [illegible] सुखवासो [illegible]
द्विजानः पापकृत्यम् ॥
" [illegible] કંઈ નથી રહ્યું નહીં પણ [illegible]
" [illegible] કરે છે માટે [illegible]
" [illegible] [illegible] ના સ્વરૂપમાં લોક [illegible]
" [illegible] [illegible] છે અને [illegible]
" ટી. સ્તુતિ [illegible] ના વિધિ [illegible]
" છે; [illegible] [illegible]
" [illegible] આવે એમ નથી. [illegible] છે કે
[illegible] [illegible] विविध [illegible]
[illegible] भवति ॥
" [illegible] સાધુજનને [illegible] પોતાના [illegible]
" [illegible] પોતાના [illegible]
" [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] ના
" [illegible] [illegible]
" [illegible] શરીરને [illegible] — [illegible]
" ની [illegible] છે. [illegible]
" [illegible] [illegible]
[illegible] છે.

૧. [illegible] છે, [illegible]
[illegible] છે, કે [illegible]
[illegible]

[illegible]

સંસારીઓ પોતાની જાતને માટે પરિગ્રહ કરે છે તે
તેમનો દોષનું મૂળ છે. સાધુઓનો ~~[illegible]~~ પરમાર્થના
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ઇચ્છાઓ પોતાની
ઇચ્છાઓ અને પ્રવૃત્તિઓનો [illegible] છે.
~~[illegible]~~ પરમપુરુષ [illegible] [illegible] સાધુઓ
આપ પોતપોતાની સાધુતાનો [illegible] છે ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ સાધુઓનો [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરવામાં [illegible] [illegible]
[illegible] ન ~~[illegible]~~ તેઓ <u>ધર્મ</u> [illegible] છે, [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible], [illegible] ~~[illegible]~~ ધર્મ [illegible] [illegible] છે [illegible]
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
છે, કારણ [illegible] કલ્યાણ કરવું [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] સાધુઓનું [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible]
[illegible], સાધુઓનો [illegible] ધર્મ [illegible] [illegible] [illegible]
છે. ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] માટે ધર્મ છે,
ધર્મ છે. માટે ન [illegible]

मनु "धर्मं शनैः संचिनुयाद्वल्मीकमिव पुत्तिकाः
p. 223 परलोकसहायार्थं सर्वभूतान्यपीडयन् ॥
नामुत्र हि सहायार्थं पिता माता च तिष्ठतः
न पुत्रदारा न ज्ञातिर्धर्मस्तिष्ठति केवलः ॥

૧. સાધુઓ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] કરે છે તેમ ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ધર્મ
[illegible] [illegible] [illegible] કરવો. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

S. Dn
12-0

एकः प्रजायते जन्तुरेक एव प्रलीयते
एकोऽनुभुङ्क्ते सुकृतमेक एव च दुष्कृतम्॥
मृतं शरीरमुत्सृज्य काष्ठलोष्ठसमं क्षितौ
विमुखा बान्धवा यान्ति धर्मस्तमनुगच्छति॥
तस्माद्धर्मं सहायार्थं नित्यं संचिनुयाच्छनैः
धर्मेण हि सहायेन तमस्तरति दुस्तरम्॥
धर्मप्रधानं पुरुषं तपसा हतकिल्बिषम्
परलोकं नयत्याशु भास्वन्तं खशरीरिणम्॥

~~[illegible]~~ સંસારીને માટે ધર્મ કાયો છે તો સંન્યાસીને માટે ધર્મ [illegible]
~~[illegible]~~ મનુએ [illegible] છે

p.278 ~~[illegible]~~ यो दत्त्वा सर्वभूतेभ्यः प्रव्रजत्यभयं गृहात्
तस्य तेजोमया लोका भवन्ति ब्रह्मवादिनः॥
p.280 नाभिनन्देत मरणं नाभिनन्देत जीवितम्
कालमेव प्रतीक्षेत निर्देशं भृतको यथा॥
p.283 अवेक्षेत गतीर्नॄणां कर्मदोषसमुद्भवाः
निरये चैव पतनं यातनाश्च यमक्षये॥
विप्रयोगं प्रियैश्चैव संयोगं च तथाऽप्रियैः
जरया चाभिभवनं व्याधिभिश्चोपपीडनम्॥

~~[illegible]~~ તપ વડે જેના હોય નાશ પાપ [illegible] એવા ધર્મપ્રધાન પુરુષને તેના શરીર [illegible] [illegible] પરલોકમાં [illegible] લોકમાં ([illegible]) [illegible] ઇ. સ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કર્મ કરવું; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સંયોગ, ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

p. 284. " देहादुत्क्रमणं [चास्मात्] पुनर्गर्भे च संभवम्
" योनिकोटिसहस्रेषु सृतीश्चास्यान्तरात्मनः ॥
" अधर्मप्रभवं चैव दुःखयोगं शरीरिणाम्
" धर्मार्थप्रभवं चैव सुखसंयोगमक्षयम् ॥
" सूक्ष्मतां चान्ववेक्षेत योगेन परमात्मनः
" देहेषु च समुत्पत्तिमुत्तमेष्वधमेषु च ॥
" दूषितोऽपि चरेद्धर्मं यत्र तत्राश्रमे रतः ।
" समः सर्वेषु भूतेषु न लिङ्गं धर्मका-
रणम्)

" उच्चावचेषु भूतेषु दुर्ज्ञेयामकृतात्मभिः
" ध्यानयोगेन संपश्येद्गतिमस्यान्तरात्मनः ॥

" સંન્યાસી [illegible] ની મધ્યે તેના આત્મસ્વરૂપનો [illegible]
" ધર્મ છે. [illegible] મનુષ્યમાંથી મર્યા પછી પાછો [illegible]
" [illegible] છે તેમ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" [illegible] પડે છે. [illegible]
" [illegible] [illegible] છે. પણ તેનું કરી [illegible]
" [illegible] પામે તે [illegible] છે. પણ [illegible] ધર્મ
" [illegible] તેના [illegible] [illegible]
" [illegible] નથી. પણ [illegible] [illegible] સંસારમાં [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] કરવાનું છે [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" ધર્મ [illegible] છે. [illegible]

કેટલા પીડાય છે, આ દેહમાંથી નીકળવું, ફરી ગર્ભમાં જન્મ, [illegible] હજારો કોટિ યોનિઓમાં આ અંતરાત્માની [illegible] [illegible] અધર્મથી થતા દુઃખયોગ અને ધર્મથી થતો [illegible] [illegible] સુખયોગ, — એ સર્વનું [illegible] પરમાત્માની સૂક્ષ્મતાનું ધ્યાન કરવું. વળી ઉત્તમ અધમ દેહોમાં ઉત્પત્તિની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આશ્રમમાં [illegible] [illegible] રહેવું; [illegible] ધર્મ આચરવો [illegible] [illegible] નથી. [illegible] લિંગ એ ધર્મનું કારણ છે એમ નથી.

[illegible] (મનુ)

[illegible]

પૃ. ૪૪

"સંસારમાંના ~~[illegible]~~ પદાર્થો અને તેમને ઉપભોગ કરવા — અને તેનું
"અવલોકન કરવું, અને તેના વિચાર કરવા, અને દરરોજ
"કરવું, સર્વ જ્ઞાન ભેદ તેમના રસ્તાથી, અને દરરોજના [illegible]
"અનુભવ કરવાનો છે. [illegible] માટે આ ધર્મ [illegible]
"અને તે પછી સંસારના ઉદ્ધાર માટે સંસારમાં ~~[illegible]~~
એના અનુભવોના ઉદ્ધાર અને ઉદ્દેશ કરવાનો છે.
"[illegible] [illegible] રીતે [illegible] આવા ધર્મ [illegible]
"સુધારાથી અને સંસારી તેમ [illegible] [illegible] [illegible]
"અર્થના અનિવાર્ય છે.

"સંસારીઓનાં ધર્મશાસ્ત્ર ~~[illegible]~~ આરોગ્ય ઈતિહાસના વિ-
"[illegible] આપેલાં છે અને [illegible] માત્ર [illegible]
"[illegible] સાધુઓના જ વિચારો આપેલા છે. ~~[illegible]~~
"~~[illegible]~~ સંસારીઓના મુખ્ય ધર્મ અને ~~[illegible]~~ સાધુઓના ધર્મ
"[illegible] મહાવ્રતમાં સમાયેલ હોય છે તેમ સાધુઓના [illegible]
"પણ [illegible] મહાવ્રતમાં જ સમાયેલ હોય છે. પણ [illegible]
"ના [illegible] [illegible] અનાજ છે અને [illegible]
"સંસારીને [illegible] હોય છે અને સાધુઓના [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] છે અને તેની [illegible]
"તેમનાથી [illegible] [illegible] છે [illegible] છે અને [illegible]
"હોય છે. સંસારના [illegible] [illegible] હોય છે,
"હોય છે અને પણ પોતાના કલ્યાણને જ માટે હોય છે,
"[illegible] કલ્યાણને માટે હોય છે કે [illegible] કલ્યાણને માટે
"હોય છે અને [illegible] કલ્યાણ [illegible] માત્ર [illegible]
"કલ્યાણનું [illegible] જ હોય છે. [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] અને પણ [illegible] [illegible]
"[illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

આવે છે. સાધુજનોનો હૃદયમાં તો આત્માર્થે માટે
પણ કાંઇ નથી અને અનાત્માર્થે માટે પણ નથી. તેમના
ધર્મ તો કેવળ નિષ્કામ ભક્તિભાવનાથી સ્વરૂપ જ છે
~~અને તેવું છે માટે જ~~ ધર્મ નામનું ધારણ કરે છે. અને
ધર્મનું ધારણ પરમાત્મા ~~[illegible]~~ પરમ ભગવાનનું અધિષ્ઠાન
પોતે કરે છે, માટે જ તે ભક્તિસ્વરૂપ અધિષ્ઠાનથી
રૂપનો ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ધારેલા ધર્મસ્વરૂપ ~~[illegible]~~ ની સંરક્ષણ
ભગવાનની લીલા સહિત સાધુઓના ગુણ સ્મૃતિરૂપ રહે છે
જે સંસારની ~~[illegible]~~ ભૂલ પણ [illegible] અને [illegible]
[illegible] ઈશ્વરનાં રૂપ ~~[illegible]~~ [illegible] અને [illegible]
[illegible] છે તે [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] ઈશ્વરનું વિષ્ણુનાં [illegible]
એ [illegible] [illegible] [illegible]
પાલન ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] વિષ્ણુ [illegible]
પાલન કરે છે. ~~માટે જ [illegible] તેનું~~ विष्णुर्गोपा अदाभ्यः।

१ त्रीणि पदा विचक्रमे
अतो धर्माणि धारयन् ॥

२ विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पस्पशे।
इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥

એ પરમ પુરુષ નારાયણ સ્વરૂપે ~~[illegible]~~ [illegible] ધર્મ
ધારે છે અને ~~[illegible]~~ [illegible]

---

૧. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] વિષ્ણુ,
આ [illegible] ધર્મનું ધારણ [illegible] [illegible]
[illegible] કર્યો. ૨. [illegible] [illegible] [illegible]
એનાં વિષ્ણુનાં પાલન કર્મ જુઓ! [illegible] [illegible]

એમાંથી જ [illegible] થાય છે

૧ મહાન મુસલમાન દેવા સાથી ધર્મોની [illegible] બાબત ||

આ [illegible] આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] થાય છે, [illegible] [illegible] [illegible] થાય છે, [illegible] [illegible] [illegible] થાય છે. [illegible] આ [illegible] [illegible] થાય છે. [illegible] થાય છે. આ [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. આ [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] અને [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] છે. [illegible], [illegible], અને [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] થાય છે. [illegible] [illegible] આ જ [illegible] થાય છે.

---

૨. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

૩. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ૪. [illegible] [illegible]

૫. [illegible]. ૬. [illegible] [illegible]

૮. [illegible] [illegible] પૃષ્ઠ ૨૧૯-૨૨૦.

ગા.૨.૫-૩ ૭૬૩

" મળીને સાક્ષાત્ કરવાનો માર્ગ તો સંપ્રદાય પંચમહા-
" ભૂતોનું જ સંશોધન છે, તેમાં આવા નિરૂપણના,
" આવાં સિદ્ધાન્ત હોય, અને [illegible] સ્વરૂ-
" રૂપ આવું હોય છે.

" સંસારના પંચમહાભૂતો તે પૃથ્વી, [illegible],
" [illegible], [illegible] અને આકાશ એવા [illegible]
" ઓળખાતાં [illegible] એવાં જ છે પણ તે [illegible]
" આત્મા અને [illegible] જુદા પડેલા છે. પંચમહાભૂતના
" પંચમહાભૂતોમાં પુરુષ પોતે જ પરમેશ્વર
" [illegible] થઈ રહેલ છે, તેમ પુરુષ સ્વરૂપે [illegible]
" આ પંચમહાભૂતોમાં પરમાત્મા રહેલ છે — [illegible]
" [illegible] અને [illegible] શરીર વડે વર્તમાન આમાં પણ
" સૂક્ષ્મ અને કારણ શરીર વડે [illegible] છે તે આ
" થઈ રહેલ હોય છે. ભોગાયતન સ્થૂળ શરીર [illegible]
" [illegible] — [illegible] પણ [illegible]
" [illegible] [illegible] ભોગાયતન [illegible] નહિ [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" [illegible] હોય છે. આ
" શરીરમાં [illegible] ભોગના [illegible]
" [illegible] [illegible] પણ [illegible]
" થઈ શકતું નથી. એ [illegible] અને એ [illegible] [illegible].
" એ આ [illegible] [illegible] છે અને [illegible]
(૫) " [illegible] છે. પણ [illegible] [illegible] महादेवमीशं [illegible]
" वन्दे [illegible] ॥ तं [illegible] [illegible] ॥

૧. [illegible] શબ્દ મહાદેવની વ્યાપ્તિ માટે [illegible] [illegible]
[illegible]! — [illegible] [illegible]
[illegible]

૪/૪૪

" [illegible]
" શરીર એ આ ક્ષણે મહીનાંમાં આ વિધિ પ્રમાણે પુષ્ટ થઈને
" અને વર્ધમાન રાખવામાં આવે છે. [illegible]
" ~~પુષ્ટિ અનુકૂળ છે તેને~~ [illegible] તમામ ઈન્દ્રિયો [illegible]
" દરેકના ભરણી ને દયાની પ્રકૃતિપુરુષ સમજવા પૂર્વે છે
" તેમની સૂક્ષ્મશરીર [illegible] સૂક્ષ્મ અઠ્ઠીન પામ
" પ્રકૃતિપુરુષ મેળવા સંયુક્ત પુરુષની આશા કરે છે અને સંપૂર્ણ
" એ પુરુષ ~~[illegible]~~ આકૃતિ ધર્મ આગમાનુમ કહે છે.
" વિદ્યારમતનું રહસ્ય આ વિધિને ઉદ્દેશીને જ રચેલ છે.
" તે રસાયુક્ત તે આવી રીતે પ્રાપ્ત થતાં નથી અને
" કુમારીના દેહના પેટે ~~[illegible]~~ સંપૂર્ણ વિહાર કરી
" રાકે છે તેને આ ધર્મ પ્રાપ્ત થાય છે અને આમ
" તે મન તેને નાશ છે. ~~[illegible]~~ સ્થૂળ શરીરનો નાશ
" અને પુરુષનો સંયોગ ~~[illegible]~~ છૂટી જાય છે, પણ
" સૂક્ષ્મશરીરનો અને સ્થૂળ શરીરનો સંયોગ [illegible]
" ~~[illegible]~~ નાને જ રહે છે, અને એ સંયોગ [illegible] સંયોગ કહે છે.
" છે જ ~~[illegible]~~ એ પુરુષ અને એ નારીનો [illegible]
" એ સંયોગ કરો કે એ પુરુષ ~~[illegible]~~ [illegible]
" ઇચ્છાઓ, ~~[illegible]~~ [illegible] અને [illegible]
" [illegible], [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible], પુષ્ટ [illegible], અને
" [illegible], [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
" ~~[illegible]~~ સંપૂર્ણ [illegible] [illegible]
" છે. એ પુરુષના આ ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~
" [illegible] એ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] વિધિ પ્રમાણે
" સર્વ શરીરનો ~~[illegible] વિધિ [illegible]~~ [illegible] [illegible]
" એવી રીતે આ પુરુષની શુદ્ધિ [illegible] છે [illegible]

[illegible] -૧૯૬-[illegible]
૧૩૦ - ૧૧૩ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

" ~~[illegible]~~, સાથે, અને ઉદ્યોગમંડળે અને [illegible] ~~[illegible]~~
" દિવસે દિવસે વધતા [illegible] ખીલવવાનો તેમ ભિન્ન
" જાતિના [illegible] નાશ અટકાવવા માટે આ ઉદ્યાન કરીને
" પણ ~~[illegible]~~ આશ્રય કરવામાં આવે છે. સ્થાનિક
" [illegible] [illegible] [illegible] માટે આ મહત્વનો
" [illegible] છે તેનું આવું કારણ છે, અને જો આવી
" કોઈ આવશ્યક ન હોય ~~[illegible]~~ [illegible] કોઈ પણ
" ભાગ [illegible] તે [illegible] ઉપરથી ~~[illegible]~~ [illegible]
" ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] અને તેને દૂર રાખવામાં
" ~~[illegible]~~ [illegible]
" આવશે.

" ~~[illegible]~~ આ [illegible], [illegible], અને
" ઉદ્યોગમંડળે, ~~[illegible]~~ [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] તે ~~[illegible]~~ [illegible]
" [illegible]? ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible], આદિ
" [illegible] [illegible] [illegible] તેમ ~~[illegible]~~ [illegible]
" માં [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], આદિ [illegible]
" [illegible]. [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] અને [illegible]
" ~~[illegible]~~ [illegible] માટે [illegible] [illegible] અને [illegible]
" [illegible] કરે છે ~~[illegible]~~ અને તેમના [illegible] [illegible] [illegible]
" તેના અને [illegible] [illegible] અને [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉદ્યોગમંડળની [illegible]
" [illegible] માટે તેના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેના [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] નથી. [illegible] [illegible] [illegible]

ભ્રૂણના ઉદરમાં પ્રવેશેલા [illegible]

" ભ્રૂણના ઉદરમાં [illegible] પોતાના પ્રવેશે છે, [illegible]
" તેઓ [illegible] સ્થૂલ શરીરની [illegible] ઇન્દ્રિયો દ્વારા [illegible]
" [illegible] અને સૂક્ષ્મશરીરના અનુભૂતિ દ્વારા પ્રકાશતા
" ઉદરમાં [illegible] પહોંચેલા [illegible] સંસ્કાર સ્થૂલસૂક્ષ્મશરી-
" રમાં પ્રવેશે છે અને [illegible] ની ગતિ અને [illegible]
" સત્તાના પરિણામે તેમ સર્વ ઉદરના આકારે [illegible] સર્વ [illegible]
" સૂક્ષ્મ [illegible] આધિકારિક [illegible] સંસ્કારનું [illegible] હોય છે.
" [illegible] પરમ [illegible] પ્રકાશની [illegible] સર્વવ્યાપી [illegible]
" ઇન્દ્રિયોમાં [illegible] તે [illegible] આવે [illegible]
" [illegible] શરીરોમાં [illegible] સ્પષ્ટ હોય છે અને [illegible]
" પંચમહાભૂતો [illegible] [illegible] આવે છે.
" એ [illegible] ગ્રહોમાં પ્રથમ પિતૃઓ છે. [illegible]
" [illegible] લાગે છે કે [illegible] લાગે છે. [illegible]
" પુત્ર પિતાઆદિ સંબંધ [illegible] છે અને પિતૃઓ [illegible]
" હોય તે તેઓની [illegible] [illegible] છે અને [illegible]
" ના તેઓનાં સૂક્ષ્મ શરીરની [illegible] [illegible]
" છે. [illegible] [illegible] [illegible]
" પણ પિતામહાદિ [illegible] [illegible] તેઓ [illegible]
" [illegible] છે અને તેઓનાં પોતાનાં સૂક્ષ્મ શરીરોની [illegible]
" [illegible] [illegible] છે. તેઓ [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] પિતૃઓ [illegible] [illegible]
" [illegible] પર [illegible] તેઓના [illegible] [illegible]
" [illegible]-[illegible] નહીં અને તેનું [illegible] [illegible]
" [illegible] છે. [illegible] પણ [illegible]
" [illegible] પિતામહના પોતાના પંચમહા [illegible]

" રહે છે. ~~[illegible]~~ મનુષ્યમાત્રના ત્રણ ઋણ કહેવાય
" પ્રાણીમાં પિતૃ ઋણ એ પરંપરાગત પુત્રપણું
" હોય છે, માટે ~~[illegible]~~ પિતૃઋણનો આ રીતિ
" પુત્રપણું ~~[illegible]~~ નો પણ + પિતામહ હોય
" રહે છે. પિતામહ ~~[illegible]~~ અને [illegible] પિતૃઓ
" પુત્રાદિ, અને [illegible] — [illegible] માટે આ
" રીતિ સમજવા નહિ. માટે આત્મજનો એ પિતૃઋણનો
" [illegible] અને મનુષ્યનો [illegible] રાખેલ છે. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
" મૃત પિતૃઓની તૃપ્તિ માટે સંસ્કારવિધિ
" [illegible] પણ આમ લોકો તો [illegible] પરથી પિતૃઓ
" માટે છે. પણ [illegible] [illegible] પુત્ર છે.
" [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible]
" પિતૃઓની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" તેમ તેની આકૃતિ પણ [illegible]. [illegible]
" અને [illegible] [illegible] પિતૃઓની [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" તો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" પિતા, પિતામહ, ~~[illegible]~~ પ્રપિતામહ, કે [illegible] [illegible]
" [illegible] — [illegible] તો [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] તો પણ

" वसून् वदन्ति तु पितॄन्
" रुद्रांश्चैव पितामहान्
" प्रपितामहांस्तथादित्यान्
" श्रुतिरेषा सनातनी ॥

[illegible] પિતા [illegible] કહ્યા છે, પિતામહ [illegible] કહ્યા છે,
અને ~~[illegible]~~ પ્રપિતામહ આદિત્ય કહ્યા છે એમ સનાતન શ્રુતિ
છે: [illegible]

૧૩૫

આવાં ગુજરાતીઓનો [illegible] આફ્રિકાના [illegible]

[illegible] કરે છે અને આફ્રિકાવાસી [illegible]

[illegible] ન નથી [illegible] પણ તેની [illegible]

કરે છે [illegible] આફ્રિકાવાસી [illegible]

[illegible]

[illegible] ગિરમીટિયા [illegible]

[illegible] ગુજરાતીઓમાં [illegible]

[illegible] ગિરમીટિયા [illegible]

[illegible]

[illegible] આ ગિરમીટિયાને [illegible] કરે છે.

[illegible] પોતાના [illegible]

[illegible] આફ્રિકાના [illegible]

[illegible] ગિરમીટિયાના [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] પણ [illegible]

[illegible] પોતાની [illegible]

[illegible] પણ આવે છે.

[illegible] આવે છે [illegible] પણ [illegible]

[illegible]

"લોકમાં પુત્રપૌત્રાદિરૂપે આવે છે, આ લોકમાં અતિથિરૂપે
"આવે છે, મિત્રરૂપે આવે છે, ~~[illegible]~~ સાધુરૂપે [illegible]
"કુટુમ્બરૂપે આવે છે, ~~[illegible]~~ અને ~~[illegible]~~ [illegible]
"પશુ અને [illegible] [illegible] આવે છે. કેટલાંક વખત
"આપણે આ જાતનાં નહિ પણ [illegible] આપણાં [illegible]
"[illegible] [illegible] છે અને તેમનો સત્કાર કરવાનો [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] આપણે [illegible] [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] આપણે [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] અને આપણે તેમના અતિથિ [illegible] [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ આપણે [illegible] આપણે માતાપિતાનાં અતિથિ
"[illegible] નહિ [illegible] [illegible] આપણે [illegible] અતિથિ [illegible]
"[illegible] હોય, અને [illegible] [illegible] અને તેઓને અતિથિ-
"[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ અને [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. તેઓ [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] ધર્મ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
"અતિથિ છે, અને [illegible] ~~[illegible]~~ અતિથિનાં [illegible] [illegible] [illegible]
"છે. ~~[illegible]~~ [illegible] અભ્યાગત અતિથિના [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible]
"[illegible] [illegible] છે, પણ [illegible] [illegible] આવે છે અને
"[illegible] [illegible] [illegible] કરવામાં આવે છે માટે આપણે
"[illegible] [illegible] [illegible] ધર્મનો [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] માતાપિતા [illegible]
"[illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] અને
"[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] અભ્યાગત અતિથિ [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"અને માતાપિતા [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

માં તેનો પણ મનુષ્યવર્ગમાં સમાવેશ કરેલો છે.
અને આપણાં સમિતિમાં ફેરબદલી આપણે પોતે [illegible]
(આ કરેલું [illegible] છે તે આત્મજ્ઞાન સમિતિ છે. મનુષ્યો
આવાં સમિતિ છે. [illegible] પણ પછી પણ આવે છે
અને પછી પણ પણ આવે છે. [illegible] જીવોમાં [illegible]
અને પરિશીલન [illegible] છે અને [illegible]
જીવોમાં રહેલાં છે. મનુષ્યોમાં [illegible]
પરસ્પર [illegible], અને [illegible]
[illegible] કુદરતી [illegible] અને
[illegible] પરસ્પર [illegible] આર્દ્ર [illegible]
એવા આર્દ્રતામાં [illegible]
[illegible] આવા આર્દ્રતાથી જ [illegible] છે. [illegible]
રીતે આવા વિચાર [illegible]
આ આર્દ્રતા [illegible]
[illegible] કરી છે અને [illegible]
[illegible] છે. [illegible]
જ આર્દ્ર છે. [illegible] પોતપોતાના [illegible]
[illegible] આત્મજ્ઞાન [illegible]
ક્રિયાઓમાં [illegible] છે અને [illegible] છે, [illegible]
[illegible] પરસ્પર [illegible]
[illegible]
[illegible] છે, તેમ આર્દ્ર-
[illegible] પરસ્પર [illegible]
[illegible] પરસ્પર [illegible] પરસ્પર [illegible],
પરસ્પર [illegible], અને પરસ્પર [illegible]
૧. [illegible] ૨. [illegible]

S. B. 10-32 ૨૭

ચૈતન્ય સાહજિકતારૂપે, ધરને વડીલોને [illegible]
સમાગમના માંડે છે, અને તેનું દૃષ્ટાંત આપું છું તો,
તુલસીદાસનું, ગૂઢાર્થોમાં અને વિચારધારાના મહા-
સાગરમાંના અનુભવોનું સાધન બન્યાં હતાં!

[illegible] સાહિત્ય [illegible]
દૃષ્ટાન્ત [illegible] પુષ્કળ [illegible]

પછી આવું લખી રહ્યો.

વિભાગ — "હૃદયનું સાધન, પ્રતિભાના સ્ફુરણા, અને [illegible]
"ધર્મ આત્માની [illegible], [illegible] [illegible]
"પરસ્પર-આલોચના[1] માટે [illegible] રહે છે તેને [illegible]
"પ્રતિષ્ઠા [illegible]. [illegible]
"[illegible] તેનું [illegible]
"[illegible] અને [illegible] પરસ્પર [illegible]
"છે. [illegible] આ [illegible] [illegible]
"[illegible] આધ્યાત્મિક હોય છે. [illegible]
"[illegible] [illegible] છે; [illegible]
"[illegible] [illegible] અને [illegible]
"ન [illegible] નહીં. [illegible] પણ [illegible]
"પોતાના [illegible] અને [illegible]
"[illegible] [illegible] હોય [illegible]
"[illegible] પણ તેની [illegible] તેની [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] છે, [illegible]
"[illegible] છે, તેની [illegible] અને તેની [illegible]
"[illegible][2] [illegible] છે, અને તેની [illegible]

૧. પરસ્પરાવલંબન [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] છે. તેનો ~~[illegible]~~ વૃત્તિ [illegible] ન [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] પ્રાપ્ત [illegible] નથી. તેનો ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
"તો તેનું આતિથ્ય ન પ્રાપ્ત [illegible] નથી. તેનો [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] તેનું આતિથ્ય [illegible] [illegible] છે.
"સંસારી જનોનાં [illegible] યથાયોગ્ય આતિથ્યનો [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] છે; [illegible] યથાયોગ્ય [illegible]
"[illegible] [illegible] છે. ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
"[illegible] આતિથ્ય [illegible] [illegible] માટે ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] પાત્ર ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] આતિથ્ય [illegible] [illegible]
"[illegible]

अतिथिर्यस्य भग्नाशो गृहात्प्रतिनिवर्तते ।
[illegible] दत्त्वा हि तस्मै पुण्यमादाय गच्छति ॥

"[illegible] [illegible] માટે [illegible] [illegible] ન પાત્ર
"~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"આતિથ્ય [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"આતિથ્ય[illegible] માટે [illegible] [illegible] નથી. [illegible] [illegible]
"આતિથ્ય માટે ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] પ્રાપ્ત [illegible] નથી.
"[illegible] આતિથ્ય [illegible] માટે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] આતિથ્ય ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] ૧. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
૨. ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible].

[illegible]

"સંકુચ શકે છે માટે જ તે અનેકાંત છે

Manu 125 "अनेकं हि स्थितं यत्मात्मसमादतीतिविडज्यते ॥

"પિતાપુત્રાદિ સર્વ સંબંધો સૂક્ષ્મ શરીરોના સંબંધ

" કેમ નહિ અને કેવળ છે તો

"અનિત્ય અને અપૂર્ણ હોય છે અને સ્થૂલ શરીરના સંબં

"તો નિત્ય હોય જ નહિ. માટે આ સર્વ સંબંધોમાં

"અનેકાંત અનિત્યભાવ છે. અદ્વૈતવાદીના અનેકત્વ

"મૂળ સૂક્ષ્મશરીરોના અદ્વૈતમૂલક હોય છે

"અને સ્થૂલ શરીરને આશ્રયે પણ એ અદ્વૈત અનેકત્વ

"સંકુચ મર્યાદિત હોય છે માટે તેમાં અનેકાંત

"આવતું નહિ. સંસારી જીવોમાં દુઃખદાયાદિ વિવિધ જ વિવિધ

"સંબંધ પિતા માત્ર સ્થૂલ શરીરોથી અનેકાંતિક જ છે.

"ઉદ્ભવે છે ત્યાં તો અદ્વૈત નથી પણ સૂક્ષ્મ શરીર

" એવા અનેકાંતમાંથી આત્મસ્વરૂપ ... હોય તો

"અને અદ્વૈત-સંકુચ વિષય ... માં

"તે પ્રમાણે અદ્વૈત હોય તો અનેકાંતધર્મ ... તેમ

"સમાન હોય તો અનેકાંત જ ... હોય

"હોય તો તો અનેકાંત જ ... જીવોનાં અજ્ઞાનાવસ્થામાં હોય

"આત્મા દુઃખાદિનું કારણ તેના અજ્ઞાન અને દુઃખનું કારણ

" અને વર દુઃખનું અજ્ઞાન ... દુઃખ

"વળગ હોય છે. ... વળગ ... દુઃખ

"આત્મજ્ઞાન અનેકાંત ... હોય છે. અજ્ઞાન ... દુઃખદાયી

"અજ્ઞાની અનેકાંત ગણનારા છે. ... દુઃખદાયી

"વળી અજ્ઞાન અનેકાંત ગણનારા છે. ... ધર્મ

"પરસ્પર ધર્મ પરસ્પર અને પરસ્પર ... ધર્મ

" અનેકાંત ... માટે કે તેમ વિવિધ ... છે.

"અભ્યાગત અને આમંત્રિત અતિથિઓના | [illegible] [illegible]
"~~[illegible]~~ પાડવા [illegible] છે. ત્યારે અતિથિઓને તો [illegible]
"નિત્ય ~~[illegible]~~ [illegible] હોય છે તેમાં
"[illegible] શ્રોત્રિયોનો વિચાર કે [illegible] સંભવતો નથી. તે
"[illegible] યોગ્યાયોગ્યતાનો વિચાર પ્રાપ્ત થતો નથી. [illegible]
"આમંત્રિત અને અભ્યાગત અતિથિની યોગ્યતાનો વિચાર
"પણ પ્રાપ્ત થતો નથી. આમંત્રિતની યોગ્યતા વિચારવાની છે
"તે આમંત્રણ કરવા પહેલાં વિચારવાની છે ~~[illegible]~~
"આમંત્રણ પછી આ વિચાર અધર્મ છે. અભ્યાગત અતિથિ
"માતાપિતાદિ-ની યોગ્યતા તો અવિચાર્ય જ છે. તે
"વિચાર તો માત્ર આગંતુક અતિથિનો અભાવ કરવાને
"કરવાનો છે. તે અતિથિ [illegible] [illegible]
"પ્રકૃતિ નથી તેને આશ્રિત મનુષ્ય [illegible] દૂર કરી
"તેનો માત્ર [illegible] [illegible] આગળ કહીએ છીએ.

૧ "शुनां च पतितानां च
"श्वपचां पापरोगिणाम् ।
"वायसानां कृमीणां च
"शनकैर्निर्वपेद्भुवि ॥

"અતિથિઓનાં [illegible] મનુષ્યોનો [illegible] [illegible]
"ઓમાં નથી, પણ [illegible] [illegible] [illegible]
"માટે તેમની [illegible], તેમનાથી દૂર રહી, આ [illegible] ~~[illegible]~~
"પણ [illegible] જ [illegible] જ છે. ~~[illegible]~~ [illegible]
"~~[illegible]~~ તે [illegible] [illegible] [illegible] તેમના [illegible] [illegible]
"કરવાનો છે કે તે માટે [illegible] માટે [illegible] [illegible] છે
"માટે આ [illegible] [illegible] પણ કરે છે. ~~[illegible]~~ [illegible]

૧. ~~[illegible]~~ [illegible], પતિત [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], પાપરોગવાળા [illegible] [illegible] તેમનો [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] કરવું. [illegible]

"ઉદ્ધાર માટે ~~[illegible]~~ ઉપાયો સૂચવેલા ઉપાયોના મધ્યમાં મૂળ છે.
" ~~[illegible]~~ તે જીવોના સંબંધમાં વર્ગના પરત્વે
"વૃત્તિ કે સાધુતાથી ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~
" ~~[illegible]~~ બાબત જીવ ઉપર દયા કરવી મનુષ્યજાતિના
"લોક કરવો પડે અથવા વગરનાં [illegible] [illegible]
"કે નાશ કરવો પડે – અને ~~[illegible]~~ જીવોનો ઉદ્ધાર
"અમારો ત્યાં કાંઈ એમ નથી એ જાણે છે, અને એવા
"ઉદ્ધાર વિના અમને ~~[illegible]~~ કરવામાં ~~[illegible]~~
"[illegible] કોઈ [illegible] [illegible] દયા નથી. દયાને માટે
"દયા કરવી, તો દયાને સાધન નથી પણ સાધ્ય [illegible]
"ધર્મ નથી. આ વાત જીવોને [illegible] [illegible]
"માન્યો.

"જેના વિના અમને જીવવું ~~[illegible]~~ [illegible] છે.
" સર્વ જીવોના સાધન માટે ~~[illegible]~~ [illegible] પ્રવૃત્તિમાં
"સર્વ મનુષ્યોએ ~~[illegible]~~ [illegible] રીતરિવાજનો ત્યાગ કરવો
"પડે છે અથવા એ રીતરિવાજના ત્યાગ ની [illegible]
"ધનસ્વાદિ સાધનોનો ત્યાગ કરવો પડે છે. [illegible] પશુઓ
"[illegible] ખાવાં, [illegible] પક્ષીઓ ~~[illegible]~~ [illegible] મારવાં,
" [illegible] પશુઓ [illegible] મારવાં, [illegible] પક્ષીઓ [illegible]
"[illegible] મારવાં, એ સર્વ આચરણોના ત્યાગમાં [illegible]
"પ્રવૃત્તિ કે [illegible] કરવો પડે છે, અને ~~[illegible]~~

ર. પગાર

૬.૧૩.૪૫

"તો ~~[illegible]~~ કોઈ વસ્તુને માટે ન આ અનુભવ ન થવાથી
"તે તે નહિ ન ~~[illegible]~~ સ્વરૂપ ધરાવે છે. એ સ્વ-
"રૂપાન્તરો હોય છે માટે તેને સંપૂર્ણપણે સત્ય
"વ્યવહારમાં કહેવાય છે. એ અર્થમાં ~~[illegible]~~ વ્યાવહારિક
"સર્વ જ્ઞાનો અને વ્યવહાર ચાલે છે માટે તેને
એ અર્થમાં સંપૂર્ણપણે સત્ય નથી ~~[illegible]~~
"ખોટાં કહ્યાં છે. ~~[illegible]~~ વ્યવહારમાં સત્ય નથી
"ના અર્થ સત્યનું તેને " વ્યક્તિ પુરુષના ચિદ્રૂપ ઉપરાંત ~~[illegible]~~
"~~[illegible]~~ શાન્તિ ~~[illegible]~~ ધરાવે છે તે અનુભૂતિમાં છે.
"~~[illegible]~~ ભાવનાઓમાં પણ આ ભાવ ~~[illegible]~~ છે. [illegible]
"આમાં પણ છે. વ્યક્તિમાં પણ છે, અને સંસારીઓમાં પણ છે.
"~~સર્વ વ્યક્તિમાં ચિત્સ્વરૂપનો પ્રકાશ~~ ~~[illegible]~~ તે
"વ્યક્તિ ઉપર દૃષ્ટિ નાખવાથી, તેનું અલૌકિક અને
"પ્રયોગ કરવાથી, તેની ~~[illegible]~~ ગુણશક્તિ વિનિ-
"યોગ, તેનું શાસન જોવાથી, સર્વ વ્યક્તિ પાસેથી તેની
"ઉત્કર્ષ જોવાથી, અને એકેયમાં અનુભૂતિઓની ~~[illegible]~~
"ચિત્સ્વરૂપનો પ્રકાશ આ વ્યક્તિ ઉપર ~~[illegible]~~ પડે છે,
"તે તેના સત્કારોમાં ચિદ્રૂપનાં કિરણ પડે છે,
"તે પ્રકાશ માત્રમાં ~~[illegible]~~ દીસે છે. આ વસ્તુ
"સાથે સ્વરૂપે તેમનો વિસ્તાર થાય છે. અને તેનો
"આમ ~~[illegible]~~ વિચારણા છે, તે અનેક છે, અને તેનો
"અનુભવ નથી. એ સત્ય પણ ખોટાં ન છે. વિચારો,
"ભાવનાઓ, ~~[illegible]~~ દર્શનાઓ, અને [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ ઉપર ~~[illegible]~~ [illegible]

S-13-11-56 ૩૩૭

ને વિચારવામાં [illegible] દરેક [illegible] ઉદ્યોગનો [illegible]
"મહાયંત્રને ખાસ સ્થાન છે તે દરેકની [illegible] વિરુદ્ધ [illegible]
"વધારાના વિકેન્દ્રિતતાના આદર્શ સાથે [illegible] છે."

"મનુષ્યના આદર્શ [illegible] [illegible] [illegible]
"માટે આદર્શરૂપ છે [illegible] આદર્શગામોના [illegible]
"રચનાને માટે એને સંસારના સંકુચિત તેમને દૂર
"રાખવાને માટે આવશ્યક છે. [illegible] મનુષ્યોમાં [illegible]
"શરીરના [illegible] આધારરૂપ છે [illegible] [illegible]
"મહા [illegible] કરવાનું છે અને [illegible]
"[illegible] શરીરના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"શરીરના આદર્શનું રક્ષણ કરવામાં આવે છે અને [illegible]
"આવ્યું છે કે

त्यजेदेकं कुलस्यार्थे ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत्।
ग्रामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवीं त्यजेत्॥

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"સંસારી લોકોમાં [illegible] [illegible] મનુષ્યોને [illegible]
"નો [illegible] છે તેમ આદર્શગામોમાં [illegible] [illegible]
"સર્વ ઉપર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"તે [illegible] [illegible] છે; [illegible] [illegible] આદર્શ [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] માટે શરીરના આવશ્યકતા છે માટે [illegible] [illegible]
"[illegible] છે. આપણે ત્યાં તો [illegible] [illegible] [illegible]
"માં [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" મનુષ્યોમાં

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માટે [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માટે
[illegible], [illegible] માટે [illegible] [illegible], તે [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible].

"અશિક્ષિત કે અલ્પશિક્ષિત [illegible] ઇમારતની [illegible]
"આમાં વિદ્યુત આવે છે. આમાં ઇમારત [illegible]
"[illegible] પરસ્પર. [illegible]
"તેમને [illegible]

"[illegible] ધર્મસંપ્રદાય ની [illegible]
"એમ છે અને [illegible] જ આવે છે.
"[illegible] ની [illegible] માટે સહુ [illegible]
છે: [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] કાંઈ [illegible] નથી.

"પણ ઇમારતના [illegible]
"[illegible]
"તેમને માટે [illegible]
"[illegible] પરસ્પર [illegible] છે.
"[illegible] ની તમને [illegible] છે.
"પણ [illegible] વિનાના [illegible] છે
"[illegible] પતિપત્નીઓનાં [illegible] નથી. આમાં
"માટે તેમને માટે આવો [illegible]
"પતિપત્નીઓ ની પરસ્પર [illegible]
"[illegible]
"પણ [illegible] છે કે [illegible]

૧. [illegible]

"[illegible]
"[illegible] છે. [illegible]

"અહિંસા કે [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] દયાનો [illegible]-
"ભાવના ~~[illegible]~~ [illegible] આવે છે. આવાં દયાનાં ~~[illegible]~~ [illegible]-
"[illegible] [illegible] દાન પરસ્પર-અતિથિ દાન [illegible]
"તેમજ ધર્મ અતિથિમાં આવે છે.
"~~[illegible]~~ [illegible] ધર્મસંપ્રદાય તો અતિથિ[illegible] આવે
"એટલે અને [illegible] [illegible] તેમાં જ આવે છે.
"[illegible] તો [illegible] માટે [illegible] [illegible] [illegible]
"છે: અભ્યાગત અને આમંત્રિત અતિથિઓનો | [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ નો [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
" ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] આમંત્રણ કર્યું તેને ~~[illegible]~~ [illegible]
"તું [illegible] છે માટે [illegible] આમંત્રણ [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] — એ [illegible] [illegible] છે. [illegible]
"કે [illegible] આમંત્રિત અતિથિનો [illegible] [illegible]
"એ જ ધર્મ છે. [illegible] આમંત્રણ કર્યું તેનાં [illegible]-
"[illegible] [illegible] કરી [illegible] ~~[illegible]~~ આમંત્રિ-
"[illegible] [illegible] આગન્તુક અતિથિ [illegible]
"અતિથિ માટે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"આમંત્રિત [illegible] અતિથિને તો [illegible] અતિથિ
"[illegible] ન જ [illegible]. અભ્યાગત અને આગન્તુક અતિથિઓ
"[illegible] કરવા માટે પણ આમંત્રિત અતિથિના [illegible]
"[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ આવેલ છે. તેના તો [illegible]-
"[illegible] ~~[illegible]~~
"[illegible] [illegible].
"અભ્યાગત [illegible] માતાપિતાનો પુત્ર [illegible] અતિથિ [illegible]
"તે [illegible] [illegible] [illegible] તે [illegible]
"[illegible] છે. માતાપિતાની [illegible] [illegible] તો [illegible]

"નિરૂપણ આવશ્યક અને ઉત્પાદક છે પણ અત્યંત
"તેમ નથી. માતાપિતાની સેવાના મહિમામાં અતિથિ
"સેવા નથી, પણ પુત્ર માતાપિતાના મહિમામાં અતિથિ
"અતિથિધર્મમાંથી સમાજના પુત્ર સેવા નથી, પણ
"અતિથિ સમાજના મંદિરનો લાભ દુર્લભ્ય છે.
"માટે સાચે અર્થે ઘણો નિરૂપણ અને અતિથિ
"અનુકૂળ હોય ના પુત્ર સમાજના મહિમાથી
"પ્રસ્થાપિત હોય તે વિરોધ છે. પણ તે પ્રસ્થાપિત
"આવા ઉપર પણ તે આધીન હોય તો નિરૂ
"અને પણ તેની દુર્લભ આધીન ન હોય તો
"પણ આવશ્યક છે.
" અને સમાજના અતિથિને માટે આવો
"પરિરૂપણનો તેને મહિમામાં
"ગત અતિથિ હોય અને
"દુર્લભ હોય. નિયમાનો તો પુત્ર નો
"પ્રસ્થાપિત હોય નથી. તેમના પરિણામ તે પ્રસ્થાપિત
"આધ્યાત્મિક અતિથિ છે માટે તેમના
"મહિમા, પણ સમાજના અતિથિ
"અતિથિનો અને તેનો લાભ સમાજમાં પ્રસ્થાપિત છે
"અને અતિથિ સમાજના
"તે અતિથિનો પરિણામ તો અતિથિ
"પ્રસ્થાપિત હોય ન નથી. માટે અને
"પણ આવશ્યક લાભ છે, અને
"તેનો પણ સમાજના હોય ન. દુર્લભ,
"તેમનું અતિથિ દુર્લભ, તેમનું સમાજના હોય ન નથી
"છે તેમાં તો સમાજનાં મહિમા નિરૂપણ
"આમાં સમાજ અતિથિને સંસ્કૃત દૃષ્ટિમાં

"કુદરતે આપેલા તેમ ક્રિયાની રીતિનીતિ [illegible] ન
"~~[illegible]~~ એમના જે સ્વરૂપોમાં વિજ્ઞાન કહેવાય છે
"જે આત્મિક અને આધ્યાત્મિક છે તેનું આત્મિક
"ના આધ્યાત્મિકતામાં ખરી છે આપેલા આત્મસ્વરૂપોમાં
"જે આત્મિક વિશુદ્ધ હોય અને તેમાંથી વિજ્ઞાન થયું
"એવો મહિમા છે.

"વિશ્વાસનું મૂળ મનુષ્યજાતની પ્રવૃત્તિ છે માટે
"મનુષ્યજાતમાં વિશુદ્ધ ન હોય તો મૂળ તે વસ્તુ નથી
"મનુષ્યજાતમાં વિશુદ્ધ ન હોય તો મૂળ વસ્તુ [illegible] છે
"પ્રતીત છે. આધ્યાત્મિક અર્થ મનુષ્યમાં આવેલું છે તો તે વસ્તુ
"તેનું આત્મામાં નથી હોય ~~[illegible]~~ તો તે વસ્તુ
"પડતી મૂકાય.

"મનુષ્યજાતના ઉદ્ધાર માટે છે અને
"મનુષ્યસૃષ્ટિ ~~[illegible]~~ ન હોય તો તે વસ્તુ અને ઉદ્ધાર
"અટકાવ હોય. માટે ~~[illegible]~~ મનુષ્યજાતનું પાલન કરીને
"~~[illegible]~~ દેવોની આપેલી છે.

~~[illegible]~~ "મનુષ્ય, મનુષ્યજાત, અને જગતના તે [illegible]
"ઇન્દ્રિયજન્ય ~~[illegible]~~ અનુભવ છે અને તેમને ઇન્દ્રિયો
"કહે છે. એ વિષયમાં તે વસ્તુ દેવતા અને ઇન્દ્રિયો
"એ તેમને ~~[illegible]~~ આધ્યાત્મિક કહ્યા છે. ઇન્દ્રિયોમાં
"આત્મિક અને નહિ પ્રવૃત્તિમાં ~~[illegible]~~ આત્મસ્વરૂપ
"વસ્તુ હોય છે અને પ્રવૃત્તિઓમાં ઇન્દ્રિય અનુભવ
"ઉત્પન્ન થાય છે. ~~[illegible]~~ ઇન્દ્રિય
"અનુભવો વસ્તુ હોય છે.
"આત્મિક વસ્તુ ઉપાધિવિશિષ્ટ માટે નથી, પણ ઇન્દ્રિયોમાં
"નિરુપાધિ ઉપાધિવિશિષ્ટ આધિ દેવોમાં આવે છે.

"મનુષ્યના ~~[illegible]~~ અંતઃકરણની ~~[illegible]~~ માં નથી
"બુદ્ધિસત્વ દેવોનું અધિષ્ઠાન છે અને [illegible] પ્રવેશ
"આત્મિક બુદ્ધિસત્વ ~~[illegible]~~ [illegible] હોય છે. આ બુદ્ધિસત્વની

" In the Upanishads deva is used in the sense of powers or faculties. The senses are frequently called the devas, the pranas, the indriyas; spirit: an all-knowing intelligence of the Absolute [illegible] Religion.

"સૃષ્ટિમાં જ દેવોની વૃત્તિ છે માટે તે ઉત્તમ [illegible]
"[illegible] દેવસ્વરૂપ કહ્યો છે. [illegible]
"[illegible] ઇન્દ્રિયોને [illegible] કરેલાં સત્ય તે [illegible]
"પણ સાત્વિક બુદ્ધિસત્વને તે [illegible] થાય તે જ
"સત્ય છે, માટે [illegible] ઉચ્ચાર છે.

વળી "सत्यमेव देवा अनृतं मनुष्या इदमहमनृता-
"त्सत्यमुपैमीति । [illegible] અને तदु वै देवा
"व्रतं चरन्ति यत्सत्यम् ॥

[illegible] સાત્વિક બુદ્ધિસત્વનું તે [illegible]
"સત્ય છે. [illegible]
"[illegible] સંસારમાં [illegible]
"ઇત્યાદિ છે તે [illegible] સત્ય [illegible]
"તેમ સંસાર [illegible] ગણે છે, પણ [illegible]
"[illegible] તેમ ગણે છે. માટે સંસારને ગણેલ [illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"અને તેમનાં [illegible]
"[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

~~ઋ. [illegible]~~ . The strong word which in the Zend corresponds to Sanskrit Rita is Asha. xxx Think only what it was to believe in a Rita, in an order of the world. xxxx How many, I say, have found their peace and comfort in a contemplation of the Rita, of the order of the world, whether manifested in the unwavering movement of the stars, or revealed in the unchanging number of the petals, and stamens, and pistils, of the smallest forget-me-not! How many have felt that to belong to this Kosmos, to this beautiful order of nature, is something to rest on, something to trust, something to believe when everything else has failed! xxx What then we learn from the Veda is this, that the ancestors of our race in India did not only believe in divine powers more or less manifest to their senses, in rivers and mountains, in the sky and the sun, in the thunder and rain, but that their senses likewise suggested to them two of the most essential elements of all religion, the concept of the infinite, and the concept of order and law, as revealed before their eyes in the golden folded as behind the dawn, the other in the path of the sun. These two percepts, which sooner or later must be taken in and minded by every human being, were at first no more than an impulse, but their impulsive force would not rest till it had beaten into the minds of the fathers of our race the deep and indelible impression that 'All is right', and filled them with a hope, and more than a hope, that 'all will be right'. — Max Müller's Lectures on the Origin and Growth of Religion.

"[illegible] નું મૂલ્ય નથી.
"મૂળ સિદ્ધાંતની અપેક્ષાએ [illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]

[illegible]

Ag-49 "[illegible] અને વિરલ [illegible]

"[illegible] રહેલું છે. તે

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible] છે; [illegible] અને [illegible]

"[illegible] છે. [illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible] અને [illegible] યોગ [illegible]

"[illegible] યોગથી [illegible] છે. [illegible] અને [illegible]

"[illegible] યોગ [illegible] છે. [illegible]

"[illegible] સાધના કરી [illegible]

"[illegible] અને [illegible] લય કરી [illegible]

"[illegible] લય [illegible]

"[illegible] અને [illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"आयत ॥

50

[illegible] ૧.૨. [illegible] ૧૧૦.

૩. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

विद्वद्भिः सेवितः सद्भिर्नित्यमद्वेषरागिभिः।
हृदयेनाभ्यनुज्ञातो यो धर्मस्तं निबोधत॥

[illegible]

"એમાં ઈશ્વરાજ્ઞાની તો રહ્યું પણ [illegible] પણ નથી
"જરી નહિ. વિદ્વાન, રાજ્યકર્તાઓ [illegible] કાયદાને
"ધર્મની [illegible] કરીએ [illegible] પણ તે
"ધર્મનું [illegible] કરીએ તે જ ધર્મ [illegible]
"ને એવા કાયદાને તો [illegible]
"[illegible] એવા કાયદાને [illegible]
"[illegible] કરે તે ધર્મ - [illegible]
"[illegible] પણ [illegible] નહિ. ધર્મ [illegible]
"[illegible] કાયદાને [illegible]
"[illegible] પોતાના [illegible]
"[illegible]
"[illegible] નહિ.
"[illegible] કરવાની [illegible]
"[illegible] માટે [illegible]
"[illegible] કાયદાને [illegible]
"[illegible]
"[illegible]

१ "दृष्टिपूतं न्यसेत्पादं वस्त्रपूतं जलं पिबेत्।
"सत्यपूतां वदेद्वाचं मनःपूतं समाचरेत्॥

"કાયદાઓનાં [illegible]
"વિચાર અને [illegible]
"[illegible]
"[illegible] પાણી, [illegible], [illegible]

---

૧. દૃષ્ટિથી શુદ્ધિ કરી પગ મૂકવો, વસ્ત્રથી શુદ્ધ કરી જળ પીવું, સત્યથી શુદ્ધ કરી વાણી ઉચ્ચારવી, અને મનથી શુદ્ધ કરી આચરવું.

"તેમ ઇચ્છતા મનમાં ન ~~[illegible]~~ વિચાર કર્યો

"આચાર પવિત્ર કરવો. આમ રીતે મજબૂત [illegible]

"ન કાયદાની દુરસ્ત ~~[illegible]~~ કરવાનું કરે છે. ~~[illegible]~~

"~~કાયદાની~~ પ્રથમ [illegible] કાયદાની કે [illegible]

"[illegible] [illegible] હોય [illegible] [illegible]

"પણ મજબૂત [illegible] હોય [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"તે [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] કાયદાને

"[illegible] કરવાનો અધિકાર [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible].

"કાયદાની [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]

"મનમાં રહી, [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] કે [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] તેનો [illegible] ~~[illegible]~~

"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] કે [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~

"કાયદાની [illegible] [illegible] છે તેને [illegible]

"માં [illegible] કે [illegible] ~~[illegible]~~

"અધિકારનો [illegible] છે. [illegible] ~~[illegible]~~

"[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]

"[illegible] કરેલું છે કે [illegible] [illegible]

"[illegible] કરે છે. આ [illegible] [illegible] [illegible]

---

૧. [illegible]

૨. [illegible]

"~~[illegible]~~ [illegible] અવસ્થામાં [illegible]
"[illegible] — [illegible]
"[illegible]
"છે. વાનપ્રસ્થને [illegible] નિવાસસ્થાન છે. [illegible]
"[illegible]
"[illegible] — [illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible] વાનપ્રસ્થને [illegible]
"[illegible]

६.२६ "अप्रयत्नः सुखार्थेषु ब्रह्मचारी धराशयः।
"शरणेष्वममश्चैव वृक्षमूलनिकेतनः॥
६.२ "गृहस्थस्तु यदा पश्येद्वलीपलितमात्मनः।
"अपत्यस्यैव चापत्यं तदारण्यं समाश्रयेत्॥
"संत्यज्य ग्राम्यमाहारं सर्वं चैव परिच्छदम्।
"पुत्रेषु भार्यां निक्षिप्य वनं गच्छेत्सहैव वा॥

"~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible]
६.३५ "ऋणानि त्रीण्यपाकृत्य मनो मोक्षे निवेशयेत्।
"अनपाकृत्य मोक्षं तु सेवमानो व्रजत्यधः॥

૨. [illegible]

[illegible]

ઈ. ૫. ૪-૩૩ ૩૧

"જેણે આશ્રમોમાંથી પણ પહેલા [illegible]

"[illegible]

"[illegible] લેવાની પણ [illegible]

"[illegible] ભાવાભાવ [illegible] હકીકત છે

જાબાલ ૪ "ब्रह्मचर्यं समाप्य गृही भवेद् गृही भूत्वा

"वनी भवेद्वनी भूत्वा प्रव्रजेद् यदि वेतरथा

मनु ६/३८ "ब्रह्मचर्यादेव प्रव्रजेद्गृहाद्वा वनाद्वा ॥

"[illegible] અધિકાર પણ [illegible]

"[illegible] વિના નહિ [illegible] બ્રહ્મચારીને

"[illegible] અધિકાર [illegible]

"[illegible]

मनु ६/३८ "प्राजापत्यां निरूप्येष्टिं सर्ववेदसदक्षिणाम्

"आत्मन्यग्नीन् समारोप्य ब्राह्मणः प्रव्रजेद्गृहात्

"यो दत्त्वा सर्वभूतेभ्यः प्रव्रजत्यभयं गृहात्

"तस्य तेजोमया लोका भवन्ति ब्रह्मवादिनः ॥

"આ સર્વ વાક્યોમાં [illegible]

"અધિકાર [illegible] અધિકાર [illegible]

"[illegible] અધિકાર [illegible]

"[illegible] અધિકારી [illegible]

"[illegible]

"[illegible] અધિકારી [illegible]

"[illegible]

---

૧. [illegible]

[illegible]

૨. [illegible]

[illegible]

[illegible]

"પણ આગગાડીથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"છે તો [illegible] [illegible],
"[illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.
"તેને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"આગગાડી [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] તો [illegible] [illegible] હોય તો [illegible] હોય,
"તેમાં તો [illegible] [illegible] આ આગગાડીથી [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] છે તો પણ [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] નથી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] આગગાડી તો [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેનો
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] છે; માટે [illegible] [illegible] નથી. [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેનો [illegible]
"તે [illegible] [illegible] [illegible] છે. માટે આ [illegible]
"[illegible] પણ [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"પણ આ [illegible] માટે [illegible] [illegible] [illegible]
"પણ આગગાડીથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] તે આગગાડી [illegible] હોય તો પણ [illegible]
"[illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] આગગાડી નથી.
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી, [illegible] [illegible]
"તેમાંથી [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] છે.
"[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"પણ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
"આ [illegible] [illegible] છે તો [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible]

"એક [illegible] [illegible] કરી શકી હોય, [illegible] [illegible]
"~~[illegible]~~ સાત્વિકનું [illegible] [illegible] હોય તે [illegible]
"[illegible] પણ ~~[illegible]~~ મનમાં [illegible] [illegible]
"[illegible] — હોય તો તો એટલો સાત્વિકતા [illegible]
"તેની બુદ્ધિ [illegible] સંસારમાં રહીને [illegible] [illegible]
"માટે [illegible] મનુષ્યજાતિનું [illegible] સંસારના [illegible]
"સાંસારિક પદાર્થોના [illegible] [illegible] હોય તો
"તે [illegible] પોતાની ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
"એ [illegible] ~~[illegible]~~ સાત્વિકતા પણ સંસારમાં રહીને
"[illegible] ધર્મ છે. ~~[illegible]~~
"~~[illegible]~~ છે. [illegible] ~~[illegible]~~ સાત્વિક [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] બુદ્ધિ તો સંસારમાં [illegible]
"રહીને કરી શકે અને ~~[illegible]~~ તેની બુદ્ધિ [illegible]
"એ [illegible] [illegible] નહીં. ~~[illegible]~~,
"[illegible] સાત્વિકનું સાત્વિક તો [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] થાય છે. [illegible] ~~[illegible]~~
"માટે બુદ્ધિ કે મનુષ્યજાતિના ~~[illegible]~~
"[illegible] કર્મ છે, અને એ [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"સંસારી [illegible] ~~[illegible]~~
"[illegible] [illegible] અને [illegible] — [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] નહીં, [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~

"કેવળ રીતે [illegible] સાધુસંપ્રદાયે મારે અહિંદુ હોય છે એવું ન
"નહીં, પણ [illegible] મનુષ્યમાત્ર એક જ ધર્મને
"આમ રીતે [illegible] અસ્પષ્ટ રીતનાથી મનુષ્યમાત્રનું એક ધર્મમાંથી
"[illegible] કુટુંબિત અને હોય છે, [illegible] જેમ હવે ગૃહસ્થાશ્રમ-
"ના પ્રવૃત્તિમાં સિદ્ધ થાય છે, અને [illegible]
"તેમ જ મનુષ્યનો ધર્મમાંમાં સંન્યાસ કરી • અને
"કહ્યા પ્રમાણે મનુષ્ય કર્તવ્ય છે કે એની મુક્તિ થાય કરીને ન
"પ્રવૃત્તિ થાય છે. તે હાથ તે, પછી થાય વાતો ગૃહસ્થ-
"ની છે, પણ [illegible] ઘરમાંથી નાશ થયો ન્યાસી [illegible]
"[illegible] મુક્તિના કર્મો હોય છે. આ પ્રમાણે સંસાર-
"ની આશ્રમનું પાલન સર્વ આશ્રમનો [illegible] મોક્ષ
"સુધ્ધાં કરી શકે છે કે
सर्वे सागरे यान्ति संस्थितिम्
१ "यथा नदीनदाः सर्वे सागरे यान्ति संस्थितिम्।
"तथैवाश्रमिणः सर्वे गृहस्थे यान्ति संस्थितिम्॥
"એવું મનુ-
"[illegible]માં તો આવતે કહ્યું કર્તવ્ય છે
"અહીંયાં કોઈ મહાન સંસારમાંથી મારે આવવું હોય તો
"આધુનિક સંસારીઓમાં સંન્યાસીઓ [illegible] સંન્યાસ કરે તો પણ તે ઘણું છે.
"આપવાનું કરે [illegible] અને વિચારણા કરે તો પણ તે [illegible]ના સર્વેનું
"ન લિંગનો ધર્મકારણમ્. આધુનિકનું [illegible] પંચમહાભૂત અને
"[illegible] દેવ નથી સ્પષ્ટ કર્યું. વિશ્વાસ પંચમહાભૂત અને

---

૧. નહીં[illegible]નો અને નહીં કોઈ એમ આશ્રમમાં સંસ્થિતિ પામે છે તેમ
સર્વે આશ્રમોનો ગૃહસ્થાશ્રમમાં સંસ્થિતિ પામે છે.

૫૬:

પૃ. ૫૨

૧ " [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] શાસ્ત્રોમાં [illegible] [illegible] [illegible]

" [illegible], પણ [illegible] ના [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]

" [illegible] આ [illegible] આવે તે [illegible] જ સર્વ [illegible]

" [illegible] [illegible] જ [illegible]

* ૧ " आत्म[illegible] समाहित ~~[illegible]~~ [illegible]

" [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] અને [illegible] સર્વ [illegible] પણ [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માટે ના [illegible] [illegible]

" [illegible] " [illegible] सर्वभूतानि [illegible] च [illegible]।

" [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] समाचरेत् ॥

" [illegible]पूतं मनःपूतं [illegible]पूतं [illegible] नावदेत्

* " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~

" ~~[illegible]~~

" ~~[illegible]~~ [illegible] ॥

" आत्म[illegible] [illegible] [illegible] ત્યાં તે [illegible]

" હવે [illegible] આ [illegible] [illegible] આપવા [illegible] ~~[illegible]~~

" આપણા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; તેમણે [illegible]

" [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

" ~~[illegible]~~ આ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] તેમને માટે

" [illegible] તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તે [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] કરે છે. ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]

" [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible]

" [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] માટે [illegible], [illegible] માટે

" [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] માટે માતાપિતાના [illegible];

" ~~[illegible]~~ [illegible]।

---

૧. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ૨. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

" [illegible] સંસ્કારવૃદ્ધિને માટે [illegible] [illegible]

" [illegible] સંસારના વિસ્તારને માટે સાધુજનોના [illegible]

" [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible]

" સ્થાનોમાં ઉત્તમ વૃદ્ધિના નિમિત્ત [illegible]

" સંસિદ્ધિ, અને ઉદ્ધાર માટે આચાર્યો અને [illegible]

" [illegible] [illegible] અનુભવ થશે

" શકે છે. તેથી તેઓ [illegible] વિશુદ્ધ કરીને

" અને [illegible] વિષ્ણુના હાથમાં સર્વ વૃદ્ધિ [illegible]

" [illegible] કરીને, અને [illegible] [illegible] દેવોની પૂજા સર્વ

" કરે છે અને [illegible] પોતાની પૂજા કરાવવાનો [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] તેમનાં [illegible]

" [illegible] [illegible] નથી [illegible] [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

" [illegible] પૂજા [illegible] [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરાવતા નથી.

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

" વિષ્ણુના હાથમાં વૃદ્ધિ [illegible]

" [illegible] [illegible] કરવા માંડ્યા. [illegible]

" [illegible] [illegible] કરી. [illegible] [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] કરી. [illegible]

" [illegible] [illegible] કરી. [illegible] પોતાને [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible]

" પાલન કર્યું. [illegible] [illegible]

" [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પાલન કર્યું. [illegible]

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

" કરવાનો [illegible] [illegible] [illegible] આપી.

"[illegible] [illegible] [illegible] કરે [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] કરવા [illegible]

"[illegible] [illegible] કરી, અને [illegible]

"[illegible] [illegible] માટે [illegible]

"[illegible] કરી. [illegible] [illegible] કરી [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] કરી, અને [illegible] માટે [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] કરી. [illegible] [illegible] કરી,

"[illegible] માટે [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] માટે [illegible], અને [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] માટે [illegible]

"[illegible] કરી પોતાની [illegible] તેમાં [illegible] — [illegible]

"[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] કરી. [illegible]

"[illegible] માટે [illegible] કરી [illegible] [illegible]

"[illegible] કરી. [illegible] [illegible]

"[illegible] કરી. [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] કરી [illegible] કરી. [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરી.

"[illegible] કરી અને [illegible] [illegible] [illegible] કરી.

"ને વળી પુરુષાર્થને ~~[illegible]~~

"ઈશ્વરકૃત ~~[illegible]~~ વ્યવસ્થાઓ ~~[illegible]~~ સર્વ જગતમાં ~~[illegible]~~

"સર્વભૂતોને માટે એક ~~[illegible]~~ નહિ. ~~[illegible]~~

"માનવ ધર્મ કહ્યા તો સર્વ નાતોઓના જે આચાર

"માં નિયમ હતા. ~~[illegible]~~ વિશુદ્ધ વ્યવહારના

"જે તે આચારમાં અનુકરણ કર્યા હતા તે તે આચારમાં

"મહાત્માઓ આદિ ન આચરતાં, અને [illegible] આચરણ

"મહાત્માઓ આદિ ન આચરતાં વ્યવહાર હતો.

"એ ઉપદેશો પ્રતિભા સદ્ગુરૂએ [illegible] હતાં, કાલ-

"ક્રમે એ [illegible] વિશુદ્ધ કર્મ [illegible] હતાં, તે દેશકાળમાં વિશુદ્ધ

"રૂપે સંસાર દેશકાળરૂપ હતાં, તે [illegible] આવે [illegible]

"પ્રમાણે ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] આદિ છે.

"એ [illegible] ~~[illegible]~~ સહુનો વિચાર-

"એ સર્વ સહુઓમાં ~~[illegible]~~ [illegible] આ [illegible]

"પિતા વ્યવહારો રૂપે મહાત્માઓ આ [illegible] આદિ

"ઈન્દ્રિયો આદિ ધર્મ-આચાર કરે છે,

"વિધાતારૂપે કરે છે, વિષ્ણુ આદિ મહાત્માઓ

"કરે છે, અને શંકર આદિ સંહાર કરે છે.

"વિશ્વરૂપમાં આ પુ~~[illegible]~~ મળી રહ્યાં છે. તેમાં

"[illegible] છે અને પોતાના [illegible] [illegible]

"[illegible] ~~[illegible]~~ આદિ છે [illegible]

"[illegible] ~~[illegible]~~

"એવી [illegible] ધર્મના [illegible] લાગ [illegible] [illegible]

"[illegible]; [illegible] આપણા મહાત્મા [illegible] ન આપણા [illegible] [illegible]

"આપણાં [illegible]; તેમાંથી તમારે માટે [illegible] [illegible]

"તે [illegible] [illegible] નહિ તમારા પોતાની [illegible]

[illegible]

"આપ્યાયન્તુ મમાઙ્ગાનિ [illegible]

"આપ્યાયન્તુ મમાઙ્ગાનિ વાક્પ્રાણશ્ચક્ષુ:-

"શ્રોત્રમથો બલમિન્દ્રિયાણિ ચ સર્વાણિ

"સર્વં બ્રહ્મોપનિષદં [illegible]

[illegible]

"अथ य एष सम्प्रसादोऽस्माच्छरीरात्समुत्थाय

परं ज्योतिरुपसम्पद्य स्वेन रूपेणाभिनिष्पद्यत

एष आत्मेति होवाचैतदमृतमभयमेतद्ब्रह्मेति

तस्य ह वा एतस्य ब्रह्मणो नाम सत्यमिति ॥

"अथ य आत्मा स सेतुर्विधृतिरेषां लोका-

नामसम्भेदाय नैतं सेतुमहोरात्रे तरतो न जरा

न मृत्युर्न शोको न सुकृतं न दुष्कृतं सर्वे

पाप्मानोऽतो निवर्तन्तेऽपहतपाप्मा ह्येष ब्रह्मलोकः

[illegible]

પ. 53

"तद्य एवैतं ब्रह्मलोकं ब्रह्मचर्येणानुविन्द-
"न्ति तेषामेवैष ब्रह्मलोकस्तेषां सर्वेषु लोकेषु
"कामचारो भवति ॥
"अथ यद्यज्ञ इत्याचक्षते ब्रह्मचर्यमेव तद्ब्रह्म-
"चर्येण ह्येव यो ज्ञाता तं विन्दतेऽथ यदिष्टमित्या-
"चक्षते ब्रह्मचर्यमेव तद् ब्रह्मचर्येण ह्येवेष्ट्वाऽऽत्मा-
"नमनुविन्दते ॥ अथ यत्सत्त्रायणमित्याचक्षते
"ब्रह्मचर्यमेव तद्ब्रह्मचर्येण ह्येव सत आत्मन-
"स्त्राणं विन्दतेऽथ यन्मौनमित्याचक्षते ब्रह्म-
"चर्यमेव तद्ब्रह्मचर्येण ह्येवात्मानमनुविद्य
"मनुते ॥

"એ [illegible], યજ્ઞ, એ [illegible], આ [illegible] આ [illegible], આ [illegible] છે, [illegible]
"યજ્ઞ, [illegible] છે, એ [illegible]
"છે, એ [illegible] છે, એ [illegible] છે, [illegible]
"— એ [illegible] [illegible]!"
"[illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
આ - આશ્રમવાદિ [illegible] [illegible] મંડળ [illegible]
[illegible] [illegible] તેની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
આગળ [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible]
પાછળ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
તેમની પાછળ [illegible] [illegible] અને તેની પાછળ [illegible]
[illegible] તેમની પાછળ [illegible], અને તેની [illegible]

નાકેનાં ભીડાં રમતાં હતાં. વિધાત્રીની અને ગુલાબની
~~[illegible]~~ ઉંચે પણ, [illegible] [illegible] હરિયાળી [illegible] [illegible] હતાં
અને આસપાસ ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] ખીલતાં હતાં.
~~[illegible]~~ વિધાત્રીની અને આકૃતિઓ મનમાં [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ રહેલાં હતાં. [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ આવતું ત્યાં સુધી ઊભાં રહ્યાં અને [illegible]
મધુર કર્યું. ~~[illegible]~~ ઓળખીને અમને પહોંચાડી
દઈશ ઘેર ત્યાં ~~[illegible]~~ વિધાત્રીની [illegible]
ભૂખી પડી રહી અને [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પડી
રહ્યું "[illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] હતા!"
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને
[illegible] અને [illegible] ~~[illegible] [illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible] ઉપર વિધાત્રીને ત્યાં [illegible]
કે ~~[illegible]~~ [illegible] ઉપકાર કર્યો હતો ત્યાં [illegible]
[illegible], ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible]
પહોંચ્યાં. ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ રહ્યાં.

૨૩/૮.૦૦

પ્રકરણ ૨૫.

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible]

~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible].

૨૩.૮.૩૦

M.V. 5-0
[illegible]

ચિરંજીવ રંગ [illegible]

[illegible]

ચિરંજીવ રંગ ~~અનુરંગમાં કરતાં~~ પણ [illegible]

ગુજરાતીઓના અર્ધ ઝૂંપડીમાં ઊંડેરાં [illegible]

[illegible] એ અને અનુરંગની પાછળ [illegible]

અનુરંગ અને ચિરંજીવ રંગ વચ્ચે ઊંચા નીચા પહાડો,

ખીણોમાં, અને [illegible] ની [illegible] જંગલોમાં

[illegible] અને [illegible] માટી [illegible] હતી. [illegible]

[illegible] ના [illegible] માટી [illegible] [illegible]

રંગના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

પણ [illegible] સ્વાભાવિક [illegible] હતી, અને [illegible]

[illegible] [illegible] વચ્ચે [illegible] [illegible]

મોટી મોટી ગુફાઓ હતી. આમાંની કેટલીક ગુફાઓ

સ્વાભાવિક હતી અને કેટલીક માણસના [illegible]

[illegible] [illegible] પહાડોમાં ગુફાઓ

કોરાતી હતી. આવી [illegible] [illegible] પ્રાણીઓ જેવા

[illegible]. તેની વચ્ચે [illegible] [illegible] અને [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેમાં [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ગુફાઓની વચ્ચે [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ગુફાઓની [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ગુફાઓની [illegible]

અને તે જગાં તે કુદરતી એવી રીતે આવેલી હતી કે
એના કોઈ પાણીની ગુફાની એમાં [illegible] પડતી હોય તો
બીજા પાણીની ગુફાની ખબર પડે.
કેટલાક ગુફાઓની તો ઉપર [illegible]
[illegible] પણ [illegible] હતો. આ ગુફાઓમાં [illegible] ગુફાના
[illegible] તે [illegible] હતા અને તેના ઉપર [illegible]
હતી. એ [illegible] લાકડા [illegible] પથ્થરના હતા અને
[illegible] આ [illegible] અને પથ્થરના [illegible] પણ
[illegible] લાગતા હતા. એના [illegible] પથ્થરના
લાકડા લાકડા ઢાંકણા ઉપર હતા અને ઢાંકણાઓની વચ્ચે
ભાગ [illegible] હતો પણ ચિત્રકામના [illegible] કરતાં
ઉભો ન હતો. આ ભાગના ઢાંકણાઓમાં
[illegible] કેટલાક [illegible] [illegible]
હતાં. તેની લાકડીની [illegible] કોઈ પણ [illegible]
પણ ઢાંકણા હતા. એ [illegible] [illegible]
[illegible] પણ [illegible] ઘણી પુરુષોની મૂર્તિઓ
હતી, તેને [illegible] પાડવાની મૂર્તિઓમાં [illegible]
અને [illegible] [illegible] મહાત્માઓની આ મૂર્તિઓ હતી
[illegible] કેટલાક મહાત્માઓની [illegible]
[illegible] [illegible] પણ [illegible] હતી, [illegible]
પણ [illegible] હતી. [illegible] ગુફાઓ [illegible] ઉપર
[illegible] [illegible] હતા. [illegible] [illegible]
[illegible] ગુફાઓ [illegible] [illegible]
પણ મોટી [illegible] પથ્થરની [illegible] હતી. [illegible]

(હાંસિયામાં: [illegible])

J.P. [illegible] [illegible]

[illegible] તેની ઉપર માટીનાં લીંપેલાં ઝૂંપડાં / આવા [illegible]

[illegible] પત્થરની ધૂળ હતી, અને એ [illegible] ધૂળની નીચે

એવી રીતે એ [illegible] આ એ ઝૂંપડાંની [illegible]

ભાગે એવા [illegible] [illegible] બાંધેલાં હતાં. આ ઝૂંપડાંનું નામ [illegible]

[illegible] ઝૂંપડાં છે.

[illegible] આશ્રમ ઉપરાંત [illegible]

[illegible] આ ઝૂંપડાંમાં [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] હતી પણ [illegible] [illegible] હતાં. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] આ ઝૂંપડાંમાં [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], અને [illegible]

હતાં. તેઓ [illegible] હતા. તેમના [illegible] [illegible] હતાં. [illegible]

અને [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] હતાં. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ઉપર [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉપર [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible], આ [illegible] ઝૂંપડાંનું નામ

"[illegible]" છે. આ [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] માટે છે. [illegible] [illegible]

"[illegible] માટે છે. [illegible] [illegible] ઉપર [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] પણ [illegible] છે. [illegible] [illegible]

[illegible]

'વિદ્યાર્થી પણ અનેક લાગે છે અને આવે [illegible]

'[illegible] સંગાત ન [illegible] ઉપદ્રવ [illegible]

'આ વાત નથી. પણ સ્ત્રીઓને અને બાળકોને માટે

'આ સ્થાન ઉત્તમ છે અને અહીં સ્વાભાવિક સંસ્કાર

'મહાપુરુષ રહે છે. આપને મારી પ્રાર્થના છે

ને ઉપના મારા ઉપર [illegible] વિચારમાં [illegible]

'છે. આપની સેવા માટે [illegible] [illegible]

'આ [illegible] વિચાર કરીશું, [illegible]

53. 'ઉપર આવીશું, અને આજ [illegible] [illegible]

આ વાત [illegible] છે કાળમાં [illegible]

[illegible] પાસમાં [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ઉપર [illegible] [illegible]

[illegible] ઉપર [illegible] [illegible] હતી ને [illegible]

54 [illegible] [illegible] ઉપર [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] હતી [illegible] [illegible]

[illegible] હતી તેમાં [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] હતી [illegible]

[illegible] હતી. [illegible] [illegible] પણ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] પાળેલું [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ઊભા રહ્યો ને બોલ્યો: "જી મહારાજ, આ [illegible]

5.8.12-[illegible] ૩૩૬

"[illegible] સૌરભ વાઓ હિત છે કે વાત હતી. પણ
"ઉપરના માળની બારી નીચેથી માંજ આવતા નથી,
"એને વાયુ ઓળખવા ટોક તો ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ નીચેના દીવાનો [illegible] આગળ ગામ [illegible]
"ના સાગર આવ [illegible] [illegible] [illegible]
"કોઈક જ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"આંબલીટું."

મઝે મસ. ~~[illegible]~~ ગુજરાતની [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] તો ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] "Now

"I am monarch of all I survey,
"My right there is none to dispute;

"હું તો આ ટાપુનો રાજા! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
"એને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible]
"આવ [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible]?
"ગાલા? [illegible]? [illegible]? [illegible]?
"[illegible]? ~~[illegible]~~ [illegible]? [illegible]? [illegible]?
"[illegible]? — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

"કુરુક્ષેત્રના [illegible]! [illegible]!

"[illegible] [illegible] આહુતિ [illegible] છે — [illegible]

"[illegible] [illegible], [illegible], [illegible]

"[illegible] કુરુક્ષેત્રના [illegible] છે! [illegible]

"એ [illegible] મારી કુરુક્ષેત્ર[illegible] છે — તે

"તે મારી આહુતિ [illegible] છે.

"[illegible] મારે [illegible]

"[illegible] છે! — [illegible]

"[illegible]! — [illegible]

"[illegible]! [illegible]

"[illegible]! — [illegible]! [illegible] હું [illegible]! —

"[illegible] છે [illegible]! [illegible] છે! [illegible]! — [illegible]

[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible] છે — [illegible]

"[illegible] — [illegible]! [illegible]

[illegible]

"[illegible]

[illegible]

"મહારાજ વિરાટ નમે! સુરતસિંહ મહાગુરુ વિરાટમાં

"શક્તિના મહાગુરુ! કુરુદ! શું તું આજ વિરાટ છે!

"મહિમા ~~શું તું આ સુંદર સુરત~~ રસરૂપાળી મારાંબાળી

"કિમ માણિજું પડ્યું તેમ મેં વહેરી આજ કરી પણ

"માણકો કે સ્વધાર્મિક આમ તે જ બાળકમાં શું ~~ને~~

"કેમ પડે? — ઉભર કુરુવંશી! — મેં મેર માણેક

"પણ નહિ શું કહું? —

"સિરના બાળ રહસ્યબળ માણકા, અગ્નિગુંજન મહા
કાળી!

"હરિચંદ્રાયણ કરી ના મળી મારાં, નિત્ય મળત સાધુમાળી

"કે ગાગાશીની શિરા જુગદર્શીમ નમે જાતે વાટરા

"જુગદર્શિકા નમે ~~[illegible]~~ કાંઈ નિજ નહિ! કુરુદ! વાંકે

"ઊભરે ચઢિ સ્વસ્ત્રાણમ નમાં વિરાગ સાધકતા સુરતે

"કુમારે તો તેમાં કાંઈ નવાનતા નહિ."

તેમ કાળ ~~[illegible]~~ના પડદા પર તે નિરંજનની

રંગ ઉપસાવ્યો.

"જુગસ્થાનમાં મન મળી માણેક,

"ધ્રુવ રહી રહે નવું મહી

"બાલ મારી નમાલનાં નાદિકીરી!

"તેમ જ! શું કુરુવંશીને

કિરણમાળાનું કહ્યું.

"સુધાકરમાં મારે નમનમાં રહ્યું? કે અંતઃમાં શું કરશો? શું

"આમને શી ઉપદેશ કરશો? કેવા કેમ માનશે! ~~[illegible]~~

"પણમાં પડમાં મેં સાંકુરી હતી તેને શું [illegible]

[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible]

"[illegible] [illegible] not my will

"[illegible] [illegible]? How, rather, and

"fallen to these thoughts? How, rather, and

"not now succumbing to the

"much of my will-power slowly? Heaven knows

"what ways I am going drifting!!"

J.P.44

સંકુચિત થયાં. [illegible] ની [illegible]
હતી, અને [illegible] [illegible] સંકુચિત [illegible]
વિચારોની [illegible] રહેવાથી [illegible] ઉંચે [illegible] અને
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ઉંચે ચડી આવવા લાગ્યાં. પશ્ચિમની [illegible] [illegible]
અને સ્વતંત્રતાના માર્ગની તેમ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] હતી ત્યાં [illegible] [illegible] [illegible]
ફરતી હતી. [illegible] [illegible] ન [illegible] અને [illegible]
ન પ્રવેશ કરે એવી [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હતા અને
[illegible] [illegible] [illegible] કરતી હતી. [illegible]
[illegible] પશ્ચિમ તરફ ગયા. પોતાના [illegible] [illegible]
[illegible], તેના [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] લાગી, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
શાંત થયા અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] લાગ્યો. [illegible] [illegible] [illegible] અને પોતાની [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] કરવા લાગી. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] વિચાર [illegible]. વિચાર
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

આંખોમાં ક્રોધના અંગારા ઉભરાયા. એ અંગારા પુત્ર
ઉપર ઠલવાતા હતા. પુત્ર ભાગવા પોતાના સાથીઓ
બહાર-બારી શિકારી [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] ઉભરાયો અને [illegible] પોતાના
[illegible] પુત્રની પાસે [illegible] દૃષ્ટિ કરી તો તેમાં
[illegible] [illegible] ફેલાયો, ફેલાતાં એ [illegible] આંખે
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રહ્યો, અને [illegible]
દૂર ભાગી ગયો.

[illegible] પાસે આવીને [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] અને [illegible] [illegible] રસ્તા હતો. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] પડી [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લાગ્યો. પુત્ર [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] પાણી [illegible] [illegible], પણ [illegible] [illegible]
રહ્યો. [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible]
લાગ્યો. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લાગ્યો. [illegible]
ને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] લાગ્યો [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] રહ્યો અને [illegible] [illegible] [illegible]
પુત્રની પણ [illegible] [illegible] [illegible] લાગ્યા, [illegible]
[illegible] [illegible] લાગ્યા, અને [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], પુત્ર પાસે [illegible], અને [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] પુત્રની [illegible] [illegible]

M.V. 44 [illegible]

55

[illegible] કર્યો. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પ્રકરણ ૨૭

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

એનું ~~[illegible]~~ [illegible] કરી નાખવામાં
રહ્યું અને તેને બાંધે રાખતા ગુંડા લોકોના ગુસ્સાથી
નાસી ભાગતી.

રાજકુમારીને રાજ્યમહેલ માટે ~~[illegible]~~ [illegible]
અને રાજમહેલની રાણીઓ હતાં ~~[illegible]~~
[illegible] તે બધું [illegible] માટે રાજા ઉપર માટે [illegible]
અને કોઈ સાહેબ ઉપર બેસી ~~[illegible]~~ વ્યાજનું રાજ-
સીંહાસન ભોગવ્યું. કુંવર તેમાં ભાગ લઈને [illegible]
એને ~~[illegible]~~ વાતચીતમાં પણ બેઠે રહ્યા અને [illegible]
માંડ ભીખમાં મન દીધું. ~~[illegible]~~ દિવસનું ઘર એ બધું
રહ્યું. એને [illegible] દીધેલ અને કોઈ [illegible] રાખવાની
વાત, કોઈ ફરિયાદમાં ઘર છૂટી [illegible]. [illegible]
[illegible] ને [illegible].

[illegible], ગુજરાતી [illegible] ને ~~[illegible]~~
[illegible]

"[illegible] ઉપર ~~[illegible]~~ [illegible]
"તે [illegible]! [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible] નહીં હોય તો [illegible]. [illegible]
"[illegible] અને [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible]. [illegible]
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible]. [illegible]"
"[illegible]"

કુંવર બોલી. "શું બોલો છો? તમે મને છોડી!
[illegible] હતા!
"[illegible] હું [illegible]
"હું તમારી સાથે [illegible]!"

5.B.4-15 ૭૨૫

"મૈયા, કાદમ્બરીને આ સ્થિતિમાં [illegible] નથી.
"~~[illegible]~~ તેમાં [illegible] લાગશે તો તેનાથી [illegible]
"હૃદય ભાંગી ના જશે [illegible]." [illegible] વિમળા
બોલી.

"મધુરી, હૃદયતંત્રનો અભ્યાસ [illegible] [illegible]
એ વિપરીત[illegible] અને વિપરીતકારી હશે.
"તું તને શાંત ધરતી નથી!" [illegible] મૈયા બોલી.

કુંદન — "ત્યારે ~~[illegible]~~ મને કાદમ્બરીની ફિકર
ફરીથી શાની [illegible] લાગી?

કાલિંદી — કાદમ્બરીબેનની ભારી [illegible] અને
ત્યારે સૌંદર્ય [illegible] છે તે તું જાણે છે. ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ભારા [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] આ સૌંદર્યના [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ તે પણ તું જાણે છે. કાદમ્બરીબેનને ત્યારે
[illegible] અને [illegible] આ ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ના [illegible] અને [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] છે તે તો [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ના [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ તે તને [illegible] [illegible]
[illegible] હતી કે ~~[illegible]~~ ભારી [illegible] કાદમ્બરીને [illegible]
મૂકે છે!

કુંદન — ~~[illegible]~~ ભારી [illegible] વિના કંઈ પણ ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] મને કાદમ્બરીબેનનો [illegible] [illegible] હતું.

કાલિંદી — મને [illegible] [illegible] તું [illegible] [illegible] તને [illegible] ના [illegible]
હોય.

કુંદન — તો [illegible] [illegible] ભારી [illegible] [illegible] ના [illegible]!

[illegible]

નલિની — મહેરી મૈયા, સુંદરામય એવી મોહિની [illegible]
એવી વિદ્યુત વિદ્યુતોએ જ્યારે મને [illegible] મુગ્ધ [illegible]
હૃદયના મંત્ર બહાર આવતા છે તે જ્યારે મુગ્ધ [illegible]
દિલમાં નહીં પણ જ્યારે હૃદયની સંમતિ [illegible] લાવું [illegible]
પ્રયત્ન કર્યો કહું છું.

વામન — મહેરી, શું તું એ [illegible]
[illegible] જ્યારે હૃદયને આકર્ષે કરે છે? તે તો [illegible]
[illegible] મૈયા [illegible] વિવાહપ્રસંગે જ્યારે [illegible]
કર્યું નથી તું સમજતી રહી નથી. [illegible] જ્યારે [illegible]
[illegible] તે પણ [illegible] કર્યો હતો [illegible]
[illegible] આપી [illegible] [illegible] હતી.
જ્યારે દિલમાં હૃદયની તે [illegible] તું [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
આપ. [illegible] તે બહાર શું સંમતિ [illegible] [illegible]
કુમકુમસુંદરી [illegible] [illegible] પડી, [illegible] હૃદય
[illegible] તેને [illegible]
[illegible] રહી - [illegible] [illegible] [illegible] નહી. જ્યારે
[illegible].
" [illegible] મહેરી, તું કોઈ રીતે [illegible] [illegible]
" [illegible] પણ [illegible] રહી તો [illegible] [illegible]
" [illegible] - પણ [illegible] સંસારે [illegible] [illegible] છે તો [illegible]
" જ્યારે હૃદયમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
" પણ [illegible] નહીં - તેની સાથે [illegible] [illegible]
" તું [illegible] છે, જ્યારે [illegible] તે [illegible] છે, તો [illegible]

"[illegible] તે સાંભળતા જ! અને આજ [illegible]
"[illegible] તેને ફરતો નહીં. ત્યારે ખુદા [illegible]
"[illegible] [illegible] પણ [illegible]
"[illegible] નથી."
"[illegible] જાણે [illegible]
[illegible]
ને બોલી.
"મહેરબાન! [illegible]
"[illegible] છે. [illegible]
"[illegible] છે [illegible]
"[illegible]
"[illegible] નહીં [illegible]
"[illegible]
"[illegible]
"[illegible] નહીં [illegible]
"[illegible] નથી કરવું!
"[illegible]

[illegible]
[illegible] છે.

[illegible] નથી [illegible]
[illegible] નથી.
[illegible] છે. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

ભલે ■ દવાઓનાં કે ઔષધોનાં, રસનાં કે રસાયનનાં,
~~[illegible]~~ આયુર્વેદીના ડૉક્ટરોને લઉં કે હકીમોને લઉં,
પણ ફળાહાર આ ત્રિદોષ ઉપચાર મને પસંદ નથી.
મહાત્મા લોકો કુદરતને સોંપવાને વિશ્વાસ કરવા માંડે.
તે ન આવે તો — મરીશ! — હું ~~[illegible]~~ [illegible]
ભારી નથી [illegible] [illegible] હું કરીશ [illegible].
[illegible]
[illegible] [illegible] કુદરતને [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. કુદરતે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
કરવી, પણ તેનું શરીર પૂરતું [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] પ્રયાણે [illegible] રહેવું નથી. ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] હતાં, [illegible] [illegible] પ્રયાણોને પૂરતાં
[illegible] હતાં. [illegible] તે છે. પણ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] ન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ન રહી. ~~[illegible]~~

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તે [illegible] [illegible] [illegible]
ન હતી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] શરીર [illegible] [illegible] [illegible] ન હતું. પણ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible][1] [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] - Adaptation.

સરસ્વતીચંદ્રે કુમુદને આપી હતી. તેમાંથી આવેલી [illegible]
રાત્રે [illegible] ભાગની કવિતા કુમુદે પોતાની
નીચે ઉતારી હતી. આ કવિતા સરસ્વતીચંદ્રે વાંચી
એમ ધારીને આવા ઉપર એનું ચિત્ત ચોટ્યું. [illegible]
ચિત્ર પાડ્યું ~~—~~ કુમુદે — ના આવાની ચિત્રમાં [illegible]
સખિની
"કોઈ વાર સાગર કહે — [illegible]
[illegible] નહીં."
"સખી-સખિઓમાં પૂછવાની કાંઈ [illegible]
"~~[illegible]~~ હવે તો કાંઈ પૂછવી
"નહીં જોઈ નહીં. આવા ચિત્રને પડતો ~~[illegible]~~ [illegible]
"પૂરી હવે કંઈ તો તેની ભાગ કરવાના હતા? [illegible]
"[illegible]. મારા ચિત્ર ને [illegible]
"હું — તુમને તો નહીં — પણ સંપૂર્ણ રહીશે [illegible]
[illegible] કરીશે."
"[illegible] કુમુદની [illegible] [illegible]
[illegible] વાર તે [illegible], વળી [illegible], [illegible]
~~[illegible]~~ ઉપાડી ~~[illegible]~~ પછી હવે કરવા લાગી, [illegible]
તે [illegible], પુસ્તક [illegible] [illegible] વળી, [illegible]
પુસ્તક [illegible] [illegible] [illegible], વળી [illegible], વળી [illegible]
વળી, [illegible] [illegible] ઉપર [illegible].
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] — "[illegible] [illegible]
"નહીં. [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
"[illegible] હું [illegible] [illegible] સરસ્વતીચંદ્રને [illegible]
"[illegible]. તો [illegible] તો [illegible] હું? [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"તો [illegible] હું મારા [illegible] [illegible] [illegible] —
"[illegible] — [illegible] તો આ [illegible]

"More close and close his footsteps wind;
"The Magic Music in his heart
"Beats quick and quicker, till he find
"The quiet chamber far apart."
Tennyson's Day-Dream

[illegible]

કુદરતમાં કેવો ફેરફાર દેખાય તેમાં તો [illegible]
ન દેખાય એમ છે — તેનું [illegible] [illegible] [illegible] એવું
નહિ તો ~~[illegible]~~ તેનું વર્ણન તો કેવી રીતે કરી શકાય!
~~[illegible]~~ તે એક કુદરતનું હૃદય, ને કુદરત દેખાતી તો
ફક્ત રૂપ છે, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]

"ઓ જોગીરાજ! ક્યાં રહો છો,
"મને આજ ભાવની ભરી છે;
"પડી વનમાં આ રાત અંધારી,
"આવું [illegible] [illegible] [illegible]."

[illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible]
[illegible] "[illegible] આ [illegible] [illegible] [illegible] છે!" [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],"
"[illegible] [illegible] [illegible]!

"My Lord! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
"ન [illegible] તો! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!"
"[illegible] હું આ [illegible] છું તો હું [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible];
"[illegible] તો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
"ઓ જોગીરાજ! [illegible] આજ [illegible]"
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

કુંવર— "લકૂડી આ સંભાળીને મળે તો લઈ જ કરું."
"ભાઈ, હવે એ સંભાળની દરકાર નથી."
સ્વર બદલે.
"લોભી ભોળા:" "બેટા, રહે ભલે,
"સોનેરી પાંખ, રૂપ લટકણિયાં; — પૃ. ૫૮
"એ તો ભૂતની લકડી ભલા,
"ભોળાને તે ફરે પછી વાળા:
"ભૂખ્યાં વરસમાં તે અવતરી,
"ભૂખું ફરતું મળે તો ન પડે,
"ઘરડી આ છે ગુરુ ફૂલ ઈંડું;
"બેટા, તેમાં શું આવ લોભીડું."
"ફૂલ તે વ્હાલસોયું દાન,
"દીકરાકાળ ફૂલનાં પાલખ,
"ફરી અંગનું નિર્મળ પાણી,
"ફૂલ, દીવડો, ને [illegible]:
"એનું અભિયાન છે સાચી,
"એનું અક્ષરે દીવે છે સાચી.
"બેટા, એવા આકાશમાં શું આવો,
"બેટા, [illegible] જિતવાનો ધરો."
"આવો સાચવ જિંદગાની વાટે."
[illegible] આવે આવી રહ્યું!" કુંવર—
"હું પૂછું છું કે હું તો એવા ન આવે
[illegible] ગાંઠે રાખું ના:
સ્વગત [illegible] ભોળાને ગાંઠે નહીં આવ્યાં,
"દુઃખ ભીંજાયેલાં નહીં ફરીને:
"મન માનવાં [illegible]
"મન ડોળીને ઉદર ભરાવે,
"મધને દોરીએ [illegible] ફૂલના ગાંઠ;
"ભલે પૂછી જોઈ [illegible]
"પણ ભાર છે ફરતો સામાજે
"[illegible] કરી [illegible]
"લોહી મન ન [illegible] કરી [illegible]

"[illegible],
"[illegible]!"
‘ [illegible],
‘ [illegible].
‘ [illegible],
‘ [illegible].
‘ [illegible],
‘ [illegible];
‘ [illegible],
‘ [illegible].
‘ [illegible],
‘ [illegible]
‘ [illegible]
‘ [illegible],
‘ [illegible];
‘ [illegible],
‘ [illegible];
‘ [illegible],
‘ [illegible]!
‘ [illegible]

[illegible]

‘ [illegible].
‘ [illegible],
‘ [illegible].
‘ [illegible].
‘ [illegible].
‘ [illegible]

[illegible]

[illegible]

'[illegible]'

'[illegible]!'

"કુકડ! કુકડ!" [illegible]

"ક્યાં પડી [illegible]

"[illegible]

"ના [illegible] છે? કુકડ, [illegible]

"[illegible]

"ના જી! [illegible]

"[illegible] —" [illegible]

[illegible]

[illegible]

'[illegible] છે,

'[illegible] છે,

'[illegible]!

'[illegible]!

[illegible] છે?

[illegible]

'[illegible].

'[illegible]

'[illegible],

'[illegible]:—

'[illegible]?

"[illegible]?

"[illegible]!—

"[illegible]!

"[illegible]!

"કુકડાની [illegible]

"મળી કહેતા હુકમની કેડ નારી ?
"બેટા, વાત વિચારીને મારી,
"મારા સંસારના બધી કુંવારા.
"કૃપા કે લક્ષ્મી તો સંપત નારી,
"સ્વાર્થી માત્ર, દઈ દર્દ નારી;
"તેને સોનું કરે ચમકારા,
"ભાર ભારમાં ધારે સંભાર;
"સુખ સોનું તો [illegible],
"દેતાં [illegible] પડે ખોટું સોનું.
"વિશ્વમાં [illegible] નવે ન કરો,
"તે તો સ્વાર્થીની [illegible] ન [illegible];
"જેને નાથે જુદુંકાં તે ભાળ,
"તેને વિશ્વાસે [illegible] તે તો [illegible];
"લક્ષ્મી તે ફોરે ત્યાં ત્યાં ભરે,
"દીવા ભેળા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"તે તો પાપીને ભાળવા ભરે,
"પાપે હાથે તો [illegible] તે [illegible].
"[illegible] [illegible] તો [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible];
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] તો [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ?

"તારી પ્રીતિ ક્યારી તન ધરતી;
"પ્રીતિકુંજનાં ગુંજે પંખી ઘટે,
"ચંદ્રપ્રકાશમાં ભીંજે તારી ભીંજે;
"પ્રીતિને નામે રંગરાગભર્યાં ગાન,
"તારી તારકે કુંજે ખેલે;
"મોર માથે તે ભોગની ફરકે,
"તારી તારકે તરંગે ઝૂલતી છે:
"જેઠ, સાંજે ચૈતરની ફૂલ ચૂંટે!
"એવી પ્રીતિમાં ફૂલની ફૂલો!"
એ છેલ્લી ફરી મોટે ઉત્સવને સ્વરે ગવાયે.
તારી ભાવનો ઉત્કર્ષ;
તમ પંથે સાંભળતો શીતળતા,
તારું જીવે, તે રસભર્યા જીવે,
સાથે તારંગનો રંગ ચૂંટે.
તે પ્રીતિ તારું આવતો ખેલે,
રંગ ઉતારતા પ્રેમભર ફરે,
રંગ ઉતારતા ભાવિ ચમકાર
ન સૌને ઉડતા રેવા ભાવનાને
તેની જીવે છે, આવો તારે છે,
પળી તારો તારો ખેલે ઘરે છે.
પળી તારો તારો ખેલે ઘરે છે. તે તેની આંખો
હેરેસ્વભાવમાં પુરુ ઉપર આકાશીઓ
આજરના રૂપ ઉપર આકાશે.
આકાશના રૂપ ઉપર સદૈવ આવે છે,
અને આંખો ચેતન

૯.૧.૯૧૫

‘કોઈક ફૂંકાયે પડે ઊંડું છે,
‘પંડો સંડેરી ઝૂંપડ માંહી,
‘તોયે ચડે, ઉંચે તારાઓ દીઠે!

ઉદ્દેશાનંદ યુવાન ~~[illegible]~~ પાછલા પોતાના ભાવી [illegible] ~~[illegible]~~ આશ્રમમાં લખાઈ યુવાનો [illegible] [illegible] સાથે [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] પોતાના સાથીઓ માંડ્યાં. "ગુરુદેવજી,
"[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નિરધાર [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નિરધાર [illegible]
"[illegible] નહીં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"~~[illegible]~~ તમારી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." ગુરુદેવ ~~[illegible]~~
"[illegible] તમારી પાસે [illegible]." ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

‘[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:
‘‘[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!
‘‘[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
‘‘[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
‘‘[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
‘‘[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
‘‘[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],

“ જમ દઈનિનો અધિકાર

“ જોઈ નથી, ખેવી હું છું ના.”
ઉરજમતસિંહ બોલ્યા, આજ ઉઠ્યા છતાં [illegible]
“ ના — ના — કુંવર! [illegible] તું સ્વપ્ન છે તો હું
“ જાણું છું — જગતનું [illegible] [illegible] જાગેલી માટે
“ કે નથી સૌ [illegible] [illegible] [illegible] જાણું. [illegible]
“ ત્યારે એ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેમાં
“ પણ જરૂ [illegible] ધગધગતી રાતી તો હું
“ છું! આંખોમાં આવ્યા છે તો હું! [illegible] તો હું
“ છું કે નથી અવદઈનામાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
“ [illegible] કુંડી ઉઠાવી સાથે લઈને [illegible] [illegible] [illegible]
“ [illegible] પડી હતી રહેલી છું!” [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ફરતા તો સાંભળતા [illegible] ફરતા હતા.
“ [illegible] ફરતી નથી, [illegible] રાત,
“ [illegible] હવે મારી [illegible] [illegible].
“ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
“ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]!”
ઉરજમતસિંહ અટક્યા. [illegible] [illegible]
[illegible] સાંભળવા [illegible] [illegible] [illegible].
“ જમ દઈનિની [illegible] [illegible],
“ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].”
“ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી! કુંવર!
“ [illegible] [illegible] તો [illegible] [illegible] નથી [illegible]
“ ત્યારે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"દૂરના ~~[illegible]~~ અધૂરા સંગાથ~~[illegible]~~ના હૈયા પર
"મારું હૃદય હવે ડૂબવા લાગ્યું છે! + ડૂબવા દ્યો,
"એમને ડૂબવા દ્યો! હવે મારા પ્રાણપ્રિય[illegible]ને
"સાજન કહો!" સાજન ~~[illegible]~~ [illegible] ગાન ગાતું

~~[illegible]~~

"કોઈની હું ન તો અધિકારી,
"ગરૂ, ફિકર નહિ, ધાગર ભૂલ ભાંગી!"
એ શબ્દોએ સંગ્રહસ્થાનમાંથી [illegible] [illegible] આવ્યાં
"કોઈ ~~[illegible]~~ નથી ભૂલ હું કમાઈ,
"કોઈ બીની [illegible] હું કૂદાઈ."
આ [illegible] [illegible] ઉદાર [illegible] [illegible] લાગી.
"કોઈ બીજી બીજી હું ન લાગી,
"કોઈ દિલાસે ઝૂરકાઈ.
"મને એવો મળ્યો [illegible] લાગી
"પ્રીતિ મારી ભાંગી ગઈ [illegible]."
આ [illegible] ભાન ~~[illegible]~~ [illegible] નિઃશ્વાસ મૂક્યો.
"પ્રીતિ ભાવી ઉરે ભૂલ આવી,+
"પ્રીતિ નજરાવે મોહી લાખ આવી.
"સખી પ્રીતિ દૈવી, ખાટી કાચી,"
"[illegible] [illegible] [illegible] ને ડૂબી [illegible]."
[illegible] લાગવા લાગી. [illegible]
આ રે અંધારાનાં આંસુના ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ના
[illegible] ડૂબવાં ને ડૂબવાં ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] કરવા.

[illegible]

"નેનોના પ્રીતિ હસી ઉંડે લાગી,
"તર ઉંડે સુકુડે સંગે રહેતી."

ફૂલની એ પણ નિઃશ્વાસોમાં ગંધના હતા.

"તારી સ્મરણમાં છે, તો છે ભોળી,
"હતી સંગે હાલો બોલી બોલી.
"શું હું ચેંડી પરી રૂઠી ખોળવી લાગ્યા,
"તર આવી ઉરે ત્યાં ગગનાં;
"ખોળી સ્મરણને પ્રેમે ફૂલાવે,
"ફાવે ત્યાં પણ ફુલકારી નાંખે."

"This is a sharp retort!" [illegible] હસીને પૂછ્યું.

"હાલો હાલણીઓને નચાવે,
"પ્રીતિમંત્ર પાપીને સોંપે રાખે!"

58

"પાપ ન હતા! પાપ તે પાપ! [illegible] નથી!" [illegible]

[illegible]

"સ્નેહના ફૂલના મધુરી ફૂલેરની
"પ્રીતિ-સ્વપ્ન-ફૂલડીએ હસાવી!
"પ્રીતિ પુષ્પમાં હતે કે નથી હતે,
"સ્નેહે ફૂલના ઉરે ભરી રહે!
"નાચેતી આનાની પ્રીતિનું નામ,
"નાચેતી સ્વપ્ને આનાની કામ,
"તોતે ફાલે ફૂલો તારે મધ્ય,
"આવે ફુલડું મનોમનમાં.
"ઊંચે વેલાઓ સ્મરણમાં પ્રેમ,
"વેલને સહિત ઓપાવે નેમ.
"અરેરે નાચેલો તે નાચડી આગ;
"હું ભાઈ, આપઘાત નહિ થાય.

તે "પ્યારી પત્નીના મનમાં સ્વપ્ન ફરી [illegible]

૮૦૦

"તમે સ્વપ્ન નિભાવવું છે!" મૂક પાછો! હું પણ

"પ્રસંગ આવે ત્યારે કવિતા કરવા બેઠો નથી." [illegible] કુમુદના મુખ-

ઉપર [illegible] નયન ફર્યું. અને તેથી કુસુમના અક્ષરો

ભાગમાં જે તે નિમાંકના હૃદયમાં ભાવ લાગે એવું

થયો. ઉપાધ્યાય આગળ કંઈ કહ્યું ન હતું

"પ્રેમી સજ્જનોને પ્રેમે ભુલાવી,
"પ્રકૃતિના સાગરમાં સમાવી.
"નિરખ કોમળને નયનમાં આવી,
"વિરાગી છે આખું જગત!"

"સાચી વાત છે! કુમુદ બોલી, [illegible] કુસુમની આંખો સામે

"વિરાગીની [illegible] આશાને બાળી ન શકે એવું છે—

"અને [illegible] ત્યાં જે તે વૈરાગ્યમાં સમાયેલું છે!" [illegible]

[illegible] તમે સ્વપ્નોને સાંભળનારને [illegible]

અર્પણ કર્યું છે. સાચા સંતની કૃતિના હૃદય ઉપર અર્પ-

ણ કર્યું [illegible] આકર્ષિત હતી.

"ધીર ધરજો તે નયનમાં આવી,
"હું તો સાચું આંખે લાવી.
"કુંજ ભાગે પ્રેમના ધારે,
"તમ જેવાંને સંબંધ ન મળતો ઉદ્ધાર.
"સ્નેહે [illegible] મળતો ન મળતો

"સત્સંગ" શબ્દે [illegible] વિચાર ભરાયા.

"[illegible] કે નિર્વિકાર,
"શાંત રાત નથી, અંધકાર!"

"હું પણ્યું — કુમુદ, હું પણ્યું કે [illegible] હું જોતો હતો

"કુસુમે છે તેવો હું હતો કે નહિ તે શું. પણ [illegible] પણ

"તે ત્યારે નિરાશાના છે કે આશાના છે? ત્યારે હૃદયમાં

"તે ત્યારે બીજાને સ્વપ્ન છે ત્યાં [illegible] ત્યાગ સમર્પણમાં પરિણમ્યું

અને તેથી આવી રીતે.